

Д-ръ РУДОЛФЪ ЩАЙНЕРЪ

ПЪТЪ
КЪМЪ СЕБЕПОЗНАНИЕ

Книжарница
„РЕНЕСАНСЪ“
Варна

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО „БРАТСТВО“ — СЕВЛИЕВО

ВЪВЕДЕНИЕ

Целта, която си поставяме въ това съчинение, е да дадемъ на читателя известни окултни познания относно сжщината на човѣка. Формата на изложението, която сме възприели тукъ, ще му позволи да вземе такова участие въ четенето, че последното да се превърне въ нѣщо подобно на разговоръ съ самия себе си. Този вжтрешенъ разговоръ притежава силата да пробуди въ него известни сили, които сж били не проявени до тогава, но които могатъ да бждатъ пробудени въвъ всѣки единъ отъ насъ. По тоя начинъ, четенето на тази книга ще се превърне въ работа на душата върху себе си. И тази работа ще подтикне читателя къмъ едно истинско вжтрешно вдълбочаване и търсене, което ще го заведе до реално познание на духовния свѣтъ. Ето защо ний дадохме на тази книга формата на размишления. Душата трѣбва да се отдаде на своитѣ размишления. Истината ще ѝ се разкрие презъ време на нейното съсрѣдоточение.

Ний, се отправяме, отъ една страна, къмъ тѣзи, които сж вече запознати съ нашата литература и съ съчиненията отъ сжщия характеръ, отъ по-отдавнашно време. Тѣзи, които познаватъ свѣрсѣтивния животъ, може би ще намѣрятъ въ тази книга нѣщо ценно, поради нейния специаленъ характеръ, а сжщо така поради непосредствения начинъ, по който сж изложени известни опитности на душата. Отъ друга страна, този начинъ на изложение може да бжде полезенъ и за тия, които сж още чужди на достиженията на духовната наука.

Тази книга допълва и разширява другитѣ мои съчинения засегащи духовната страна на живота. При все това, тя може да бжде четена и независимо отъ тѣхъ.

Въ моитѣ книги: „Теософия“ и „Окултна наука“, азъ се постарахъ да дамъ изложение на фактитѣ, такива, каквито се представятъ предъ изследователя на духовнитѣ реалности. Тѣ сж дадени въ една описателна форма, тъй като тѣхния планъ ми е наложенъ отъ самия предметъ на книгата.

„Пжть къмъ себепознание“ е дадена въ една друга форма. Тукъ сж изложени опитноститѣ, които очакватъ душата, посветила се на пжтя, водещъ къмъ Духа. Следователно, тази книга може да бжде считана като изложение на тѣзи опитности. Не трѣбва, обаче, да се забравя, че всѣка душа ще преживѣе тѣзи опитности въ една индивидуална форма, съответна на нейната природа. Ний сме принудени да вземемъ въ съображение този фактъ, така че читателя да остане съ впечатлението, че ние тукъ изнасяме опитноститѣ на една отдѣлна душа. (Тъкмо за това тази книга е озаглавена: „Пжть къмъ себепознание“). И тъкмо това дава възможность и на други души да проникнатъ въ съдържанието ѝ и да постигнатъ подобни резултати. Отъ това гледище, тази книга се явява като допълнение и разширение едновременно на моето съчинение „Посвещение“.

Ний ще изложимъ тукъ само нѣкои основни окултни опитности, ограничавайки се само въ това, което засѣга прѣко нашата тема.

Рудолфъ Щайнеръ

ПЪРВО РАЗМИШЛЕНИЕ

**Размишляващият се опитва да си състави
точна представа за физическото тѣло**

Ако размишляваме дълбоко върху това, което става въ нашата душа, когато, чрезъ посрѣдството на сътивата, тя наблюдава явленията на външния свѣтъ, то ние не бихме могли да кажемъ, че тя схваща тѣзи явления или че познава предметитѣ, които я заобикалятъ. Защото, въ действителность, тя всецѣло се отрича отъ себе си въ този моментъ, потопявайки се, поглъщайки се въ явленията, които наблюдава. Слънчевата свѣтлина, която изпълва пространството и която предметитѣ отразяватъ въ хиляди разноцвѣтни багри, въ действителность, се разлива, самата тя, въ нашата душа. Душата се радва на нѣщо, тя самата се превръща въ радостъ въ това време, дотолкова, доколкото съзнава това, на което се радва. Радостъта живѣе въ нея. Извършва се едно сливане между душата и нейната опитность въ свѣта. Тя не се съзнава като сжщество, което се радва, което се възхищава, което се забавлява или което се страхува. Самата тя се превръща въ радостъ, възхищение, удоволствие или страхъ.

Ако си даваше винаги смѣтка, тя би разкрила, сжщо така, цѣлото свое съдържание, въ моментитѣ, когато се отвърща отъ външния свѣтъ, за да се спре върху себе си. Тя би разкрила въ тия моменти единъ до такава степенъ особенъ животъ, че не би могла да го сравни по никой начинъ съ обикновеното сжществуване. Именно когато проникваме въ този животъ, въ нашето съзнание се пробуждатъ загадкитѣ на битието. Загадки, които, въ своята цѣлость, сж извора на всички останали загадки на природата. Външниятъ и вжтрешниятъ свѣтове

се възправятъ предъ човѣшкия духъ въ това време когато той се отдръпва отъ външния свѣтъ и се оттегля въ самотата на своето индивидуално сществувание.

Това оттегляне съвсемъ не е едно обикновено явление, така че, веднажъ направено, да може да бжде повтаряно винаги по желание. По-скоро то е началото на едно пжтешествие къмъ непознати до тогава свѣтове. Когато ний предприемемъ това пжтешествие, всѣка стжпка, която ний сме направили, ни увлича къмъ други и дори ги подготвява, защото само тя прави душата способна да ги изпълни. И всѣка една стжпка разлива все по-голѣма свѣтлина върху въпроса: „Що е човѣкътъ по своята сжщина?“ Предъ насъ се разтварятъ свѣтове, които сж скрити за обикновеното наблюдаване на живота и които, обаче, единствени могатъ да ни разкриятъ истината, отнасяща се до нашия обикновеень, всѣкидневенъ животъ. Ако ли пъкъ трѣбва да допуснемъ, че нашия въпросъ съвсемъ не предполага единъ пълненъ и опредѣленъ отговоръ, то тѣзи, които ние ще добиемъ презъ време на нашето вжтрешно пжтешествие, сж отъ естество да надминатъ всички познания, които външнитѣ сѣтива и възприятята, които имъ сж присжщи, могатъ да ни дадатъ. А нашата душа има нужда отъ тѣзи отговори. Всѣко вдълбочено размишление върху самитѣ насъ ни убеждава въ това.

Това вжтрешно пжтешествие трѣбва да започне съ известни трезви, студени размишления. Само тѣ могатъ да ни дадатъ една устойчива отправна точка за по-нататъшното проникване въ свърхсѣтивнитѣ области, крайна целъ на душата. Мнозина биха желали да избѣгнатъ тази подготовка и да навлѣзатъ направо отвѣдъ. Но всѣки здравомислящъ умъ, дори когато на първо време е почувствувалъ известно отвърщение къмъ размишления отъ подобенъ родъ и се е отвърналъ отначало отъ тѣхъ, ще се въз

върне, по-рано или по-късно, пакъ тамъ. Защото, колкото и многобройни да сж познанията, достигнати по други пжтища, само този методъ на размишления, който сега ще очертаемъ, ни предлага една здрава база за нашитѣ изследвания.

Въ живота на душата може да дойде единъ моментъ, когато тя ще си каже: „Необходимо е да мога да се изтръгна отъ всичкитѣ тѣзи впечатления, които ми натрапва външния свѣтъ, ако не желая да бжда принудена да остана въ една безпомощностъ, която прави живота ми невъзможенъ и ми говори, че азъ не съмъ нищо друго, освенъ една жива безмислица. Всичко, което азъ схващамъ вънъ отъ себе си, сжществува безъ мене и ще сжществува безъ мене. Защо азъ възприемамъ цвѣтоветѣ, когато моитѣ усѣщания нѣматъ никакво значение за тѣхъ? Защо силитѣ и веществата на свѣта изграждатъ моето тѣло? То се оживотворява и става моя видима външностъ. Азъ признавамъ, че имамъ нужда отъ това тѣло. Защото, ако не притежавахъ сѣтивата, които само то може да ми даде, азъ бихъ била лишена отъ всѣко съдържание. Моето тѣло е, което ми дава съдържание и вжтрешно богатство“.

Следъ това идватъ всички размишления, отъ които никой не може да избѣгне, безъ риска да се намѣри единъ день въ непоносимо противоречие съ самия себе си. Нашето тѣло, поради самия фактъ, че е живо, е днесъ израза на живота на нашата душа. Именно съ помощта на неговитѣ функции се проявява неговата душа, именно чрезъ него тя проявява своя животъ. Това, обаче, нѣма да бжде винаги така. Ще дойде день, когато съставнитѣ елементи на тѣлото ни ще бждатъ управлявани отъ закони, съвсемъ различни отъ тия, на които тѣ се подчиняватъ днесъ, когато нашето тѣло сжществува за насъ, за нашия душевенъ животъ. Тогава то ще бжде подчинено на законитѣ, които

управляват веществата и силитѣ въ природата, закони, които нѣматъ нищо общо съ насъ, съ нашия личенъ животъ. Тѣлото, на което ний дължимъ нашия вжтрешенъ животъ, ще бжде увлечено въ всемирния потокъ на живота, въ който ще изгуби всѣка връзка съ нашитѣ чувства.

Това размишление може да извика въ нашия вжтрешенъ животъ всички страхове, които предизвиква мисълта за смъртъта, безъ да се примѣсватъ къмъ тѣхъ личнитѣ чувства, които ги придружаватъ обикновено и които смущаватъ вжтрешното равновесие и спокойствието, необходими за всѣко размишление, имащо за целъ познанието.

Никакъ не е чудно, че човѣкъ желае да разбере тайната на смъртъта и да узнае дали душата има животъ, независимъ отъ тѣлото, което се разпада. Но неговото отношение къмъ тѣзи въпроси е способно, повече отъ всѣко друго нѣщо на свѣта, да наруши обективността на неговия погледъ и да го накара да възприеме отговори, които неговото собствено желание му вдъхва. А той не би могълъ да добие истинско знание по който и да било въпросъ отъ духовната областъ на живота, ако не е готовъ да възприеме съ пълна безпристрастность всѣки отговоръ, билъ той положителенъ или отрицателенъ. И достатъчно е да си зададемъ съзнателно въпроса, за да се увѣримъ, че нѣма да възприемемъ съ еднакво спокойствие увѣреността за прекъсването живота на душата следъ смъртъта, и тази за неговото продължаване. Наистина, има хора, които искрено вѣрватъ, че разпадането на тѣлото води следъ себе си унищожението на душата и които нагаждатъ живота си съобразно тази мисълъ. Не по-малко е вѣрно, че, отъ гледището на чувствата, тѣ съвсемъ не сж безпристрастни. Безъ съмнение, тѣ не се оставятъ да бждатъ завладяни отъ ужаса на унищожението и не позволяватъ на желанието за продължение на живота да унищожи

въ тѣхъ жаждата за знание. Така, често пѣти тѣхниятъ духъ притежава по-голѣма обективностъ, отъ този на хората, които несъзнателно се самоизмамватъ съ несигурни доводи да вѣрватъ въ безсмъртието, тогава, когато въ сжщностъ тѣ сж водени само отъ жаждата за продължаване на живота си, която тайно разкъсва душата имъ. Обаче, не помалко е предубеждението и на тия, които отричатъ безсмъртието. То е само отъ по-другъ характеръ.

Тия хора си съставятъ една опредѣлена представа за живота, за сжществуването. Тѣхната дифиниция за живота включва като необходими известни условия, които преставатъ да сжществува, когато тѣлото се разпадне. Отъ тукъ тѣ вадятъ заключението за едновременното прекъсване и на живота на душата, безъ да забележатъ, че преди това тѣ сж си съставили такава дифиниция за живота, която изключва, а приори, всѣка представа за животъ независимъ отъ този на тѣлото, и, следователно, за безсмъртие на душата. Тѣзи хора не се оставатъ да бждатъ повлияни отъ чувствата, но сж подчинени на идеи, отъ които тѣ сж неспособни да се освободятъ. Още много предубеждения сжществува въ тази областъ, и намъ е невъзможно да опишемъ всички.

Мисълта, че тѣлото, чиито функции служатъ за проявление на живото на душата, ще стане единъ день плячка на външния свѣтъ, ще се разпадне, подчинявайки се на закони, нѣмащи нищо общо съ вътрешния животъ, тази мисль извиква предъ насъ представата за смъртта, безъ да е необходимо щото нѣкакво желание или нѣкаквъ личенъ интересъ да се смѣсватъ съ нашитѣ съображения. Въ таквъ случай ние не ще закъснемъ да почувствуваме, че мисълта за смъртта нѣма значение сама по себе си, но че тя придобива такава отъ факта, че освѣтлява загадката на живота.

И тогава предъ насъ се явява една нова

гледна точка: Загадката на живота не ще ли намъри своето разрешение въ разбирането на смъртта и нейната сжщност?

Душата не трѣбва да се довѣрва на желанието за безсмъртие, което ѝ е присжшо, и на схващанията, които това желание може да ѝ вдѣхне относно смъртта. И защо, наистина, реалността на живота да се оставят да бждат повлиявани отъ чувствата на душата? Последната, ако се вслушваше само въ своитѣ желанія, не би намѣрила повече никакъвъ смисълъ въ своя собственъ животъ, ако се убеди, че, подобно на пламъкъ, бликащъ отъ едно изгарящо тѣло, тя избликва изъ материята на своето тѣло, за да угасне пакъ и то завинаги. Възможно е, обаче, това да е истина, макаръ и толкова абсурдно на пръвъ погледъ.

Когато душата се спира върху представитѣ за тѣлото, тя трѣбва да знае да се ограничи само въ даннитѣ, които то ѝ представя. И така, изглежда че въ природата сжществуватъ известни закони, които опредѣлятъ въздействията на веществата и на силитѣ едни върху други, че тѣзи закони управляватъ сжщо така и тѣлото и че тѣ го каратъ да се разпадне следъ известно време, възврѣщайки неговитѣ съставни части въ всемирния кржговратъ на живота.

Разгледайте тази мисълъ отъ всички страни. Тя може да има своята полза за естествентѣ науки, но предъ лицето на реалността тя изглежда съвсемъ непоносима. Може би вие ще кажете, че само тя притежава научна, обективна очевидностъ, и че всѣка друга идея не може да бжде нищо друго освенъ субективно вѣрване. Вий можете да си въобразите това. Но едно безпристрастно разсжждение ще събори това схващане, на което единствено се разчита.

Тукъ нѣма значение, че особената природа на нашата душа налага известни необходимости на

мисълта ни. Единственото, което трѣбва да се има предъ видъ, това сж явленията, които ни предлага външния свѣтъ, отъ който сж заети материалитѣ и силитѣ на нашето тѣло и въ който тѣ се възвръщатъ следъ смъртта. Тѣзи вещества и сили се подчиняватъ тогава на закони, които сж съвършено безразлични къмъ всичко, което е ставало въ човѣшкото тѣло, докато то е било живо. Тѣзи закони (които сж отъ физико-химическо естество) упражняватъ своето действие върху тѣлото по сжщия начинъ, както и върху всѣки другъ неодушевенъ предметъ въ природата. Ний сме принудени да приемемъ, че това безразличие на външния свѣтъ по отношение на човѣшкото тѣло, не започва отъ момента на смъртта, но сжществува сжщо и презъ време на живота. Никакви външни срѣдства не ше ни дадатъ ясна представа за връзката, която сжществува помежду видимия свѣтъ и човѣшкото тѣло. Само следващитѣ размишления ше ни дадатъ известна свѣтлина по този въпросъ.

„Моето тѣло, което е носителтъ на моитѣ сѣтива, органтъ за проявление на моята душа, е изложено на въздействието на външния свѣтъ. Азъ узнавамъ сжщността на това действие, вземайки предъ видъ това, което става следъ смъртта. Азъ знамъ, че ше дойде време, когато не ше притежавамъ нито едно отъ срѣдствата за себепроява, съ които разполагамъ днесъ“. Всѣко друго схващане на отношенията между външния свѣтъ и тѣлото, се опровергава отъ фактитѣ. Напротивъ, предположението, което ние сега ще направимъ, не противоречи на никоя опитностъ, която ний бихме могли да имаме, както въ външния свѣтъ, така и въ свѣта на нашата душа. Ний не намираме, наистина, нищо недопустимо въ мисълта, че веществата и силитѣ, които ни принадлежатъ, ше станатъ седалище на процеси, които нѣматъ нищо общо съ нашето собствено сжществуване. Човѣкътъ, който

се привързва съ пълна искреност къмъ живота, не чувствува въ себе си никакво желание, произтичащо отъ тѣлото му, което да му прави мжчителна мисълта за неговото разлагане следъ смъртта. Тази възможност става за него непоносима само ако той трѣбва да си представи, че силитѣ и веществата, които се възвръщатъ къмъ природата, увличатъ съ себе си и неговото живо, съзнателно и чувствуваше сжщество. И тази мисъл става за него недопустима, сжщо така, както и всѣко друго схващане, което не произтича направо отъ безпристрастното наблюдение на свѣта и на неговитѣ процеси. Пълната абсурдност на тази мисъл ни прави да чувствуваме нейното постоянно противоречие съ реалността. Наопъки, мисълта за едно подобно участие на външния свѣтъ въ живота на тѣлото, ни се вижда напълно естествена. Допускайки я, ние се чувствуваме въ пълна хармония съ фактитѣ, които ний оставяме свободно да се разкриватъ предъ насъ, безъ да имъ противопоставяме нашитѣ изкуствени концепции.

Не винаги се обръща достатъчно внимание на прекрасната хармония, която сжществува между здравото, естествено чувство на душата и проявитѣ на природата. Обаче, колкото очевидна и незначителна да изглежда, тази мисъл освѣтлява до голѣма степенъ въпроса, който ни занимава.

Човѣкъ има много лични съображения да не допуска, че душата се разпада едновременно съ тѣлото. Тѣзи съображения би трѣбвало да бждатъ отстранени чрезъ безпристрастното и обективно наблюдение. Но това сжщото ни задължава да признаемъ, че въ живота на душата външниятъ свѣтъ не играе друга роля, освенъ тази, които ние му признаваме следъ смъртта. Значението на тази мисъл се доказва отъ необходимостта, съ която тя ни се налага, и отъ факта, че тя устоява на всички възражения, които могатъ да се появятъ.

Защото, въ действителност, тѣзи, които вѣрватъ въ безсмъртието, както и тѣзи, които го отричатъ, мислятъ по този въпросъ еднакво. Последнитѣ ще кажатъ, може би, че законитѣ, които управляватъ тѣлото следъ смъртта, опредѣлятъ сжщо така и процеситѣ, присъщи на живия организъмъ. Но тѣ се лъжатъ ако вѣрватъ, че тѣзи закони се упражняватъ по единъ начинъ върху тѣлото, когато то е посрѣдникъ на душата, и по другъ начинъ, когато то е престанало да бжде такъвъ.

Само едно предположение е допустимо при това положение, а именно, че сбора отъ силитѣ, които се проявяватъ чрезъ тѣлото, е сжщо индиферентенъ къмъ своята роля за подържане на душата, както и другия сборъ отъ сили чрезъ които тѣлото се разлага. Тази индиферентностъ не е дѣло на душата, тя е по-скоро дѣло на материята и на силитѣ на тѣлото. Душата чувствува че живѣе именно чрезъ тѣлото, но тѣлото пкъ живѣе съ вѣншния свѣтъ, вѣвъ него и чрезъ него, и живота на душата не му влияе повече, отколкото проявитѣ на вѣншния свѣтъ. Еднакво е възможно да се допусне, че циркулацията на кръвта въ тѣлото зависи отъ студа и топлината отвънъ, сжщо както и отъ страха и срама, които иматъ седалището си въ душата.

Следователно, ний признаваме действието, което природнитѣ закони упражняватъ върху насъ и което въ края на краищата се изразява въ изграждането на нашето тѣло, ний чувствуваме, че тѣлото представлява частъ отъ вѣншния свѣтъ, но ний не обръщаме внимание на неговитѣ вжтрешни отношения съ душата. Съвремената наука ни изяснява отчасти по какъвъ начинъ законитѣ на физическия свѣтъ комбиниратъ своитѣ действия, за да произведатъ този резултатъ, които се нарича човѣшко тѣло. Безъ съмнение, тя е постигнала голѣми успѣхи въ това направление, но последнитѣ не могатъ ни най-малко да измѣнятъ нашитѣ схващания относно

връзката между душата и тѣлото, нито пъкъ да ни разкриятъ до каква степенъ функциитѣ на тѣлото изразяватъ живота на душата. Благодарение на естественитѣ науки ние ще изучаваме и разбираме все по-добре и по-добре процеситѣ, които ставатъ въ тѣлото презъ време на живота, но завинаги ще си останатъ процеси, които душата чувствува вънъ отъ себе си, т. е. подобни на тия, на които е подчинено тѣлото следъ смъртта.

Ний трѣбва да схващаме нашето тѣло като единъ комплексъ отъ сили и елементи, който съществува самъ по себе си и който се проявява дотолкова, доколкото е въ връзка съ външния свѣтъ. Природата създава растението и после го разлага на съставнитѣ му части. Тя изгражда човѣшкото тѣло и следъ това отново го приема въ своитѣ недра.

Ако, обогатенъ чрезъ тѣзи размишления, човѣкъ съзерцава природата, той може да достигне до състоянието да забрави себе си и това, което е въ него и да почувствува тѣлото си като частъ отъ външния свѣтъ. Ако той размишлява така за връзкитѣ, които той има съ своето вътрешно съществуване, а сжщо и върху тѣзи, които го свързватъ съ природата, той придобива една вътрешна идея за това, което може да се нарече негово **физическо тѣло**.

ВТОРО РАЗМИШЛЕНИЕ

Размишляващиятъ се опитва да си състави представа за етерното тѣло.

Представата, която предизвиква въ душата ни феномена на смъртта, я поставя въ пълна неизвестност по отношение на нейната собствена природа. Така би било, ако тя се чувствуваше неспособна да узнае нѣщо отъ единъ другъ свѣтъ, вѣнъ отъ този, които ѝ разкриватъ нейнитѣ сѣтвива.

Нашата душа наблюдава физическото тѣло въ неговото обикновено сществуване. Тя го вижда разложено следъ смъртта въ недрата на природата, която не взема никаква частъ отъ това, което съставлява нейния собственъ животъ преди смъртта. Душата може да знае (посрѣдствомъ първото размишление) че сщжитѣ закони управляватъ физическото тѣло преди и следъ смъртта, но тази констатация я води само къмъ признаване независимостта на нейния вжтрешенъ животъ презъ време на физическото сществуване. Наблюдаването на физическия свѣтъ я учи какво става после съ физическото тѣло. Подобно наблюдение не сществува по отношение на вжтрешния животъ. Въ сегашното ни състояние, намъ е недостжпно всѣко проникване отвѣдъ границитѣ на смъртта. Тѣй като душата е неспособна да си създаде представи, които надхвърлятъ свѣта, въ който тѣлото се разлага следъ смъртта, тя не може, когато наблюдава бждещето на своя душевенъ животъ, да отправи своя погледъ освенъ къмъ небитието.

За да бжде другояче, би трѣбвало душата да може да схваща вѣншния свѣтъ съ други срѣдства, извѣнъ сѣтвивата. Защото последнитѣ зависятъ отъ тѣлото и изчезватъ заедно съ него. Тѣхнитѣ данни

не ще ни заведатъ никога по-далечъ 'отъ резултатитѣ на първото размишление, което се резюмира въ следното признание на душата: „Азъ съмъ свързана съ моето тѣло. То е подчинено на известни природни закони и азъ имамъ съ тѣзи закони сжщитѣ отношения, както и съ всички други закони на природата. Чрезъ тѣхъ азъ съмъ съставна частъ на външния свѣтъ и азъ не мога да си дамъ подобра смѣтка за участието, което този свѣтъ взема въ моя животъ, освенъ като имамъ предъ видъ това, което става съ моето тѣло следъ смъртта. Животътъ ми е далъ сѣтива и разбирация, съ които не мога да проникна въ бждещето на моя душевенъ животъ“.

Това признание може да има само две следствия: или да отхвърлимъ всѣки стремежъ къмъ по-нататъшно търсене относно проблемитѣ на душата и да се откажемъ отъ всѣка наука въ тази областъ, или пъкъ, напротивъ, да направимъ усилия да постигнемъ, чрезъ живота на душата, до истини, които външниятъ свѣтъ не може да ни даде. Тѣзи усилия могатъ да иматъ за резултатъ засилването на нашия вжтрешенъ животъ.

Въ сегашното сжществуване, нашия вжтрешенъ духовенъ и умственъ животъ е надаренъ съ известна интензивность. Една мисль ни занимава толкова често, колкото единъ външенъ или вжтрешенъ мотивъ я предизвиква. Но ний можемъ, сжщо така, да изберемъ една мисль и безъ друга причина, освенъ нашата воля, да се възвръщаме постоянно къмъ нея, да я засилваме и да хранимъ съ нея нашия духъ. Ний можемъ да я направимъ често единствения предметъ на нашия вжтрешенъ животъ, отдалечавайки въ тѣзи моменти всички външни впечатления и всички спомени, които биха могли да се появятъ въ нашето съзнание. Това пълно, изключително отдаване на една мисль или едно чувство, може да се превърне въ едно редовно

вжтрешно упражнение. За да може една такава дейност да доведе до действителни, сжществени резултати, трѣбва тя да бжде подчинена на известни провѣрени закони. Тъкмо тѣзи закони изучава науката за духовния животъ. Голѣма частъ отъ тѣхъ сж дадени въ моята книга „Посвещение“. По този начинъ, размишляващиятъ достига да засили своя вжтрешенъ животъ. Той се съсрѣдочава въ една опредѣлена форма. Размишляващиятъ узнава следствията на тази работа при наблюденията, който той прави върху самия себе си, когато я е извършвалъ въ продължение на достатъчно дълго време. Обикновено е необходимо голѣмо търпение, за да може да се дойде до истински резултати. И ако не сме разположени да упражняваме това търпение въ течение на години, ние ще имаме само оскждни резултати.

Тукъ ний можемъ да дадемъ само единъ примѣръ за това, какви могатъ да бждатъ тѣзи резултати. По своето естество, тѣ сж доста разнообразни. Този, който ние ще изложимъ тукъ, е отъ характеръ да ускори нашия прогресъ по пжтя на размишленията, които сме предприели.

Да предположимъ, че едно лице се е упражнявало дълго време да засилва своя вжтрешенъ животъ. Може би то не ще изпита нѣщо, отъ естество да промѣни неговитѣ възгледи за нѣщата, докато единъ день се случи следното: (безъ съмнение, опитността, която ще изложимъ тукъ, не ще се повтори точно по сжщия начинъ при две различни лица. Но, стараяйки се да си представимъ една отъ тѣзи опитности, ние придобиваме свѣтлина по нашия въпросъ).

Идва единъ моментъ, когато душата се чувствува вжтрешно трансформирана. Отначало това се случва повече презъ време на спане, когато тя се чувствува вдъхновена, но това се счита само като

единъ сънъ. Обаче наскоро тя почва да чувствава, че това по никой начинъ не може да се сравнява съ единъ обикновенъ сънъ. Тя се чувствава съвършено откъсната отъ свѣта на сѣтивата и все пакъ нейниятъ начинъ да чувствава и да схваща е сжщиятъ, отъ който тя се е ползувала въ напълно будното си състояние, предъ лицето на външния свѣтъ. Душата се чувствава заставена да си представи опитността, която е имала. Тя си служи съ представитѣ на обикновения животъ, но тя знае, безъ съмнение, че сега тѣ се отнасятъ къмъ явления отъ една съвсемъ друга природа, въ сравнение съ тѣзи, къмъ които тѣ се отнасятъ обикновено. Тя не вижда въ тази опитностъ нищо друго, освенъ срѣдства да се изрази една опитностъ, която още не е била изпитана и която не може да се изпита въ обикновения животъ.

Ето единъ примѣръ за това: душата се чувствава обгърната отъ буря. Тя чува грѣмотевицитѣ, тя вижда свѣтковицитѣ. Тя знае, че се намира затворена въ една стая. Тя чувствава, че е обладана отъ една сила, чието сжществуване по-рано тя не е допускала. После стенигѣ започватъ да се срутватъ. Душата е заставена да си каже, или да каже на едно лице, което тя си представя предъ себе си: „Тукъ става нѣщо ужасно, свѣтковицата прониква обиталището ми, тя ме достига, азъ се чувствавамъ ударена, азъ съмъ разкъсана“.

Следъ като сж отминали редица представи отъ този характеръ, душата отново се чувствава въ своето нормално състояние. Тя се възвръща въ себе си, съ спомена за това, което току що е преживѣла. Ако този споменъ си остане тѣй-живъ и тѣй постояненъ, както може да бжде всѣки другъ споменъ отъ живота, то той дава възможностъ на душата да прецени опитността, която току що е преживѣла. Тя знае тогава, напълно сигурно, че тя не дължи преживѣната опитностъ на никое отъ сво-

итѣ сѣтѣва, нито на обикновеното си съзнание. Защото тя знае, че всѣко описание, което тя би могла да даде за него, безразлично дали само предъ себе си или предъ други, нѣма да бжде нищо друго освенъ единъ опитъ да се изрази, да бжде разбрана, но въ сжщностъ това описание нѣма да има нищо общо съ предмета на нейната опитностъ. Душата знае, прочие, че тя не дължи последната на никое отъ своитѣ сѣтѣва.

Да се говори за нѣкаква скрита дейностъ на сѣтѣвата или на мозъка, това значи да се игнорира истинската природа на опитността, за която говоримъ; то значи да поддържаме, че това, което ни се дава въ описанието, свѣткавицитѣ, грѣмотевицитѣ, разпукването на стѣнитѣ, сж само едно отражение на обикновения животъ. Въ тѣкъвъ случай необходимо е тази опитностъ да бжде смѣтана като едно видение, въ обикновения смисълъ на тази дума. Другояче не може да се мисли. Обаче, въ този случай не се държи смѣтка, че за този, които описва, думитѣ „свѣткавици“, „грѣмотевици“, „разпуквания“, сж само образи на това, което неговата душа е изпитала, образи, които не трѣбва да бждатъ отождествявани съ самата опитностъ. Вѣрно е, че неговата душа е чувствувала, че напълно действително вижда тѣзи образи, но тѣ не сж представявали за нея това, което, напримѣръ, представява свѣткавицата за нашето око. За нея образа на грѣмотевицата е подобенъ на единъ вуалъ, който прикрива действително преживѣното. Презъ грѣмотевицата тя вижда нѣщо друго, което не може да бжде узнато въ физическия свѣтъ.

За да може душата да направи преценка на опитността, която току що е имала, необходимо е щото тя, следъ като я е преживѣла, да си възвърне веднага нормалния начинъ на схващане по отношение на външния свѣтъ. Необходимо е тя да може да направи сравнение между тази особена опитностъ

и обикновенитѣ опитности, които тя има въ свѣта на сѣтивата. Всѣко лице, което въ обикновения животъ е имало стремежа да се отдава на мечтания отъ всѣкакъвъ видъ, не ще бжде способно да направи тази разлика. Колкото по-спокойни чувства и по-здраво схващане за реалността притежава то, толкова неговата преценка върху този видъ явления е по-точна и опредѣлена. Ние не можемъ да имаме довѣрие на своитѣ собствени свѣрхчувствени опитности, освенъ тогава, когато притежаваме, по отношение на външния свѣтъ, едно ясно и опредѣлено виждане т. е. когато виждаме нѣщата такива, каквито сж.

Ако ли, следъ като сме взели предъ видъ всички необходими условия, ние имаме право да мислимъ, че не сме били жертви на една обикновена илюзия, тогава ний можемъ да бждемъ сигурни че сме имали една опитность, въ която тѣлото ни не е взело никакво участие като срдство за наблюдение. Ний сме наблюдавали направо, безъ намѣсата на тѣлото, а само съ срдствата на вътрешно утвърдената душа. Така ние добиваме представа за една опитность, направена извънъ тѣлото.

Интересно ще бжде да отбележимъ, че за да направимъ разлика между блѣноветѣ или илюзиитѣ и действителнитѣ наблюдения, направени вънъ отъ тѣлото, не сж необходими други правила, освенъ тѣзи, които се прилагатъ при външнитѣ сѣтивни възприятия. Допустимо е известно лице да има такава силно въображение, че, напримѣръ, идеята за лимонада да може да му достави сжщото усещане, както и действителното ѣ възприемане. Възможноститѣ на живота, обаче, го учатъ да прави разлика между действителния и въображаемия актъ. Има, разбира се, и опитности, направени извънъ тѣлото. За да можемъ да добиемъ и въ тази областъ представи напълно сигурни, ний трѣбва да проникнемъ въ тѣхъ съ здравъ разумъ, способенъ да пра-

ви разлика въ вътрешнитѣ отношения на нѣщата помежду имъ, така че последнитѣ да се корегиратъ взаимно едни други.

■ Една опитностъ като тази, която описахме, ни прави способни да признаемъ съществуването на това, което ний узнаваме независимо отъ нашитѣ сътивата и нашитѣ възприятия, съ други думи, независимо отъ нашитѣ тѣлесни органи. Не само че ние ще познаваме занаяредъ други нѣща, извънъ тѣзи които ни разкриватъ въ свѣта нашитѣ сътивата, но ние по другъ начинъ ще придобиваме познания за нѣщата. Този фактъ има грамадно значение. Душата, която е предметъ на една вътрешна трансформация, признава все повече и повече, че ако животрептушитѣ въпроси на живота не намиратъ никакво разрешение въ свѣта на сътивата, то е защото сътивата заедно съ възприятията, които имъ принадлежатъ, не притежаватъ достатъчно дълбока проникателностъ. Душитѣ, които се преобразяватъ достатъчно, за да могатъ да живѣятъ съзнателно вънъ отъ тѣлото, достигатъ до най-голѣми дълбочини. Съобщенията, които тѣ ни даватъ за своитѣ опитности, съдържатъ въ себе си необходимитѣ елементи за разрешението на проблемитѣ на душата.

А опитноститѣ, направени вънъ отъ тѣлото, се различаватъ много отъ тѣзи, които имаме въ тѣлото. Душата знае дали, следъ като току що описаната опитностъ е преживѣна, възвръщайки се къмъ будното състояние, споменътъ за нея си остава все така живъ и ясенъ, за да може тя да я прецени. Душата чувствува своето физическо тѣло изолирано отъ цѣлия останалъ свѣтъ и принадлежащо само ней. Не е същото, обаче, и съ това, което тя счита за свое и намираше се въ нея, когато тя се чувствува свързана съ всичко, което при тия условия може да се нарече външенъ свѣтъ. Заобикалящитѣ я нѣща ѝ се струватъ свързани съ цѣлото ѝ тѣло. Външниятъ свѣтъ съвсемъ не е безразличенъ за

вжтрешния свѣтъ на душата. Тя се чувствува до най-високата точка органически свързана съ това, което може да се нарече свѣтъ на душата. Тя схваща неговото действие върху себе си. Въ случая не сществува точно опредѣлена граница между външния и вжтрешния свѣтъ. Предметитѣ, които заобикалятъ съзерцаващата душа, сж свързани съ нея, както дветѣ ржце на тѣлото сж свързани съ главата.

Обаче, ний бихме могли да считаме една частъ отъ този свѣтъ като по-близко принадлежаща на нашето азъ, отколкото останалата, сжщо както можемъ да кажемъ, че главата е единъ независимъ органъ по отношение на ржцетѣ и краката. Ний наричаме една частъ отъ външния свѣтъ наше физическо тѣло. Душата, която живѣе вънъ отъ това тѣло, може, по сжщия начинъ, да счита една частъ отъ невидимия свѣтъ за нейна принадлежностъ. Когато тя става способна да схване новото поле, което се разкрива за нейнитѣ опитности вънъ отъ физическия свѣтъ, тя вече чувствува, че притежава едно тѣло, което нейнитѣ физически сѣтива не възприматъ. То може да бжде наречено елементарно или **етерно тѣло**. Смысла, който науката дава на думата „етеръ“, чрезъ която тя означава едно по-тънко състояние на материята, не е отъ значение тукъ. По сжщия начинъ, както размишлявайки върху отнoшенията на човѣка съ външната природа, ний придобихме представата за **физическо тѣло**, съобразно съ действителността, по сжщия начинъ лжтешествието на душата въ областитѣ, които тя разкрива, когато се откъсне отъ физическото тѣло, ни води къмъ познание за сществуването на едно елементарно или **етерно тѣло**.

ТРЕТО РАЗМИШЛЕНИЕ

Размишляващиятъ се опитва да си състави представа за ясновидското познание на етерния свѣтъ.

Размишляващиятъ узнава единъ свѣтъ, недостепенъ за сѣтивата и за обикновенитѣ възприятия, когато той гледа, безъ помощта на физическото тѣло, и вѣнъ отъ него, посредствомъ етерното тѣло. Ако ний бихме искали да сравнимъ този свѣтъ съ нѣщо близко до нашата досегашна опитностъ, ний бихме могли да го сравнимъ съ свѣта на споменитѣ, на представитѣ на паметта. Сжщо както споменитѣ, свѣрхсѣтивнитѣ представи на етерното тѣло се надигатъ отъ дѣното на нашата душа. Душата, която си спомня, знае, че всѣка представа на паметта се отнася къмъ едно отминало явление на сѣтивния свѣтъ. Свѣрхсѣтивнитѣ представи ни даватъ едно подобно отношение. Споменътъ, който се пробужда въ насъ, се различава по своята природа отъ творенията на нашата фантазия. Сжщото нѣщо е и съ свѣрхсѣтивнитѣ представи. Тѣ изхождатъ изъ живота на душата, но тѣ се проявяватъ непосредствено, като една вжтрешна опитностъ, предизвикана отъ една вѣншна реалностъ. Всѣка представа на паметта извиква едно минало събитие. Свѣрхсѣтивната представа превръща едно събитие, което се е развило нѣкжде и нѣкога въ свѣрхфизичния свѣтъ, въ едно вжтрешно събитие. Самиятъ неговъ характеръ ни позволява да го считаме като съобщение отъ единъ свѣтъ, стоящъ надъ нашитѣ обикновени сѣтива.

Нашиятъ напредъкъ въ духовната опитностъ, вървящъ по метода, който описваме тукъ, зависи повече или по-малко отъ енергията, която ний упо-

трѣбваме да усилимъ своя вътрешенъ животъ. Възможно е да щото ние дойдемъ до положението да виждаме въ растението единъ елементъ, който се различава отъ неговата физическа форма и стои надъ нея; възможно е, сжщо така, да простремъ това свое познание и върху цѣлата земя. И дветѣ тия представи принадлежатъ къмъ сжщата областъ на свѣрхсѣтивната опитность.

Когато чозѣкътъ, който е придобилъ способността да възприема безъ помощта на физическото си тѣло, наблюдава едно цвѣте, той долавя, освенъ цвѣтето, една тѣнка съответна форма, която го прониква изцѣло. Тази форма е явява предъ него като една динамична сжщность, на която той е принуденъ да припише изграждането на растението съ помощта на физическитѣ сили и субстанции и поставянето на соковетѣ въ движение. Бихме могли да кажемъ, употребявайки единъ удобенъ примѣръ, макаръ и не напълно точенъ: „Азъ откривамъ въ растението единъ вътрешенъ принципъ, който предизвиква движението на соковетѣ, както моята душа предизвиква движението на моята вдигаща се ржка. И азъ признавамъ, че този принципъ е независимъ отъ растението, което мойтѣ сѣтива възприематъ. Азъ съмъ принуденъ сжщо така да допусна, че този принципъ е сжществувалъ преди физическото растение“. Той е склоненъ да наблюдава така растението, което расте, което съхне и дава животъ на семената, които ще изхранятъ нови рстения. Свѣрхсѣтивната динамична структура на растението е особено мощна въ семето. Физическия организъмъ е, така да се каже, невидимъ въ този моментъ; свѣрхсѣтивниятъ организъмъ, наопъки, е тамъ въ всичката си сложность. Той съдържа всичкитѣ елементи на свѣрхфизичния свѣтъ, които работятъ за изграждането и растенето на растението. Когато наблюдението ни се отнася къмъ земята като цѣло, то разкрива сжщо така една динамична сжщность, ко-

ято е съществувала, безъ съмнение, преди всички земни елементи, които сѣтивата долавятъ.

Следвайки тази метода, размишляващиятъ успѣва да извика всички свѣрхсѣтивни сили, които нѣкога сж работили за изграждането на земята. Той има право да нарече по-тънското устройство на растението или на земята, тѣхно етерно тѣло, сжщо така, както нарича свое етерно тѣло това, съ което самъ той си служи да възприема безъ помощта на физическия организъмъ.

Когато свѣрхсѣтивното виждане започва да се развива, то открива въ известни предмети и въ известни явления на външния свѣтъ, освенъ тѣхнитѣ физически свойства, още и една особена етерна субстанция. И тогава вече се говори за етерното тѣло на растението или на земята. Но тѣзи етерни форми съвсемъ не сж единственитѣ, които се предлагатъ на по-усвѣршенствуваното виждане. За етерното тѣло на едно растение ще кажемъ, че то дава насока на силитѣ и оформява субстанциитѣ на физическия свѣтъ и се изразява чрезъ физическото тѣло. Но има и други сжщества, чийто животъ се проявява само чрезъ етерното тѣло и, следователно, тѣ нѣматъ физическо тѣло. Така, свѣрхсѣтивното наблюдаване не само че попълва познанията, които ние имаме за физическия свѣтъ, но ни разкрива и единъ новъ свѣтъ, всрѣдъ който предметитѣ на физическия свѣтъ приличатъ на парчета ледъ, плаващи въ водата. Този, който не вижда водата, ще счита, че само леда има реално съществуване. Следователно, този, които се задоволява самосъ предметитѣ, които му разкриватъ неговитѣ сѣтива, отрича свѣрхсѣтивния свѣтъ, отъ който физическия свѣтъ представлява само една частъ, както леденитѣ парчета представляватъ частъ отъ течната маса, всрѣдъ която се движатъ.

Отъ друга страна, забелязва се, че лицата, надарени съ свѣрхсѣтивно възприятие, си служатъ,

за да опишатъ своитѣ видения, съ изрази, заети отъ физическитѣ възприятия. Тѣ казватъ, напри- мѣръ, говорейки за етерното тѣло на едно сжще- ство, принадлежаще на физическия или на етерния свѣтъ, че то имъ се представя като нѣкакво свѣ- тяще тѣло, безъ строго очертани граници и силно оцвѣтено. То изпуска свѣтлина, то блѣсти, промѣ- нийки цвѣтоветѣ си и проявява своя животъ именно посрѣдствомъ тия свѣтлинни явления. Това, което наблюдателя описва така, е, въ действителность, напълно невидимо и той съзнава, че свѣтлия оцвѣ- тенъ образъ, съ който той си служи, нѣма по- голѣма връзка съ реалността, която той наблю- дава, отъ връзката, която сжществува между напи- саното, и това, което ний искаме да съобщимъ чрезъ буквенитѣ знаци. Обаче, необходимо е щото наблюдаванитѣ свѣрхсѣтивни явления да бждатъ предадени чрезъ сѣтивни представи. Докато наблю- даващиятъ спира вниманието си на тия свѣрхсѣ- тивни явления, сжщевременно той съзерцава напълно реално единъ образъ, подобенъ на образа, причи- ненъ отъ едно сѣтивно възприятие. Причината за това е тази, че той не е билъ напълно свободенъ отъ физическото тѣло. Последното си остава свър- зано съ етерното тѣло и разкрива свѣрхсѣтивната страна на една сѣтивна видимостъ. Затова именно описанието, което дава лицето, наблюдаващо едно- етерно сжщество, ни разкрива характернитѣ черти на едно видение или на единъ фантастиченъ сборъ отъ сѣтивни възприятия. Все пакъ, неговото описа- ние е единъ реаленъ преводъ на опитността, която е имало. То е видѣло напълно реално това, което описва. Неговата грѣшка не се състои въ това, че описва едно видение, а въ факта, че взема беле- зитѣ на една реалность за самата нея. Едно лице, което никога не е виждало цвѣтове—единъ слѣпо- роденъ—който придобие способността да вижда етерния свѣтъ и желае да опише едно сжщество

отъ този свѣтъ, не ще каже никога, че то прилича на сборъ отъ цвѣтове. Той ще си послужи съ образи, които му сж познати. Но когато се отнасяме къмъ лица, притежаващи физическото зрение, естествено е да употребяваме образитѣ на физическия свѣтъ. Тѣзи последнитѣ ще имъ позволятъ да си представятъ видението, което искаме да имъ съобщимъ. И тази забележка не се отнася само до съобщенията, които единъ ясновидецъ (ний наричаме ясновидецъ този човѣкъ, който е способенъ да вижда съ своето етерно тѣло) прави на други неясновидецъ, но и за тѣзи на ясновидци помежду имъ.

Тѣлото, което единъ човѣкъ притежава въ физическия свѣтъ, разкрива свърхсѣтивнитѣ впечатления за сѣтивнитѣ форми, и затова, презъ време на земния животъ, можемъ успѣшно да си служимъ съ физически образи за свърхсѣтивни впечатления.

Въпроса тукъ е преди всичко въ това — да се събуди въ душата на слушателя едно чувство, което отговаря на описваното явление. Сѣтивнитѣ образи нѣматъ друга цель, освенъ да извикатъ това чувство. Формата, подъ която тѣ се представятъ, отричатъхната реалность въ физическия свѣтъ.

Въ началото на ясновидството трудно е да се освободимъ отъ символичнитѣ изрази. Но паралелно съ развитието на тази способность, чувствува се нужда да се създадатъ по-свободни срѣдства за изразяване. Винаги ще бжде необходимо, въ този случай, да се означатъ предварително отличителнитѣ знаци, съ които си служимъ. Колкото повече се разпространяватъ свърхсѣтивнитѣ знаци, толкова по-голяма нужда ще чувствуваме отъ изрази, взети отъ всѣкидневния животъ, за да ги опишемъ.

Свѣрсѣтивнитѣ опитности могатъ да дойдатъ неочаквано и да ни изненадатъ. Тогава тѣ ни даватъ възможностьта да изучаваме висшия свѣтъ чрезъ своя собствена опитность, споредъ степенята.

до която тоя свѣтъ ни удостоява да озари нашия вжтрешенъ животъ. Но по-високата степенъ на ясно-видството се състои въ това, да можемъ да го извикваме по наше желание. Изобщо, неговото придобиване се дължи предимно на усилията, които ний правимъ да засилимъ нашия вжтрешенъ животъ. Обаче, то зависи сжщо така отъ известно душевно разположение, което ний трѣбва да придобиемъ. Необходимо е едно тихо и спокойно отнасяне къмъ събитията. Това поведение е еднакво далечъ отъ горещото желание да придобиемъ многобройни и точни познания за духовния свѣтъ, както и отъ индиферентността къмъ този свѣтъ. Алчността за знания разпрѣсква една невидима мъгла върху свърхтѣлесното зрение. Индиферентността пъкъ има за следствие това, че свърхсѣтивнитѣ предмети се проявяватъ добре, но не могатъ да бждатъ видени. Тази индиферентность понѣкога се проявява въ особена форма: има лица, които желаятъ съ пълна искреность да добиятъ ясновидство. Но тѣ си създаватъ една фалшива идея за опитноститѣ, които трѣбва да иматъ, за да могатъ да признаятъ тѣхната автентичность. Ако се появятъ явления на истинско ясновидство, тѣ отминаватъ бързо, безъ да събудятъ и най-малкъ интересъ въ тия лица, защото не отговарятъ на идеята, която тѣ сж си създали.

Когато ясновидството се дължи на работата на душата върху себе си, идва единъ моментъ, когато тя си казва: „Сега азъ изпитвамъ едно съвсемъ ново усѣщание“. Явлението си остава неустановено, по-скоро то е едно неясно чувство, че не се намираме въ свѣта на сѣтивата, че не живѣемъ въ него, но, сжщо така, че не живѣемъ въ себе си, както това е въ нормалното ни състояние. Външниятъ и вжтрешниятъ животъ се сливатъ, превръщатъ се въ едно единствено чувство, непознато до тогава и душата знае, че това чувство не може

да произлиза нито отъ външния свѣтъ, предметъ на сѣтивата ни, нито отъ обикновенитѣ представи и спомени, които тѣ предизвикватъ.

Размишляващиятъ чувствува впоследствие, че единъ новъ елементъ, произхождащъ отъ единъ непознатъ до тогава свѣтъ, обзема неговата душа. Той не може да го опредѣли. Той го изпитва, но не може да си го представи. Той е обзетъ отъ чувството, че неговото физическо тѣло е прѣчка, която му пречатствува да узнае природата на този новъ елементъ. Необходимо е въ този моментъ той да удвои вжтрешнитѣ си усилия и да продължава своята дейность. Следъ известно време, той ще почувствува, че е победилъ съпротивата на своето тѣло. Физическиятъ органъ на неговата интелигентность е способенъ да създаде само такива представи, които сж свързани съ явленията на сѣтивния свѣтъ. Той е неспособенъ да оформи въ съответни представи проявитѣ на свѣрхсѣтивния свѣтъ, които търсятъ достъпъ въ него. Той би трѣбвало да се обучи въ това. Тукъ съ човѣка става това, което става съ детето, намиращо се всрѣдъ сѣтивния свѣтъ, и чиито умствени органи трѣбва да придобиятъ опитность въ този свѣтъ, преди да го познаятъ. Ясновидецътъ извършва, въ началото, и то въ една по висока степенъ, една дейность, подобна на тази на детето върху неговия умственъ органъ. Той го развива съ помощта на своитѣ съсрѣдоточени мисли и го трансформира малко помалко, докато го направи способенъ да разпростре върху свѣрхсѣтивния свѣтъ своята способность за произвеждане на представи. Това действие на душата върху тѣлото се изпитва отъ ясновидеца. Отначало неговото тѣло му противопоставя една усилена съпротива, то му създава чувството за едно чуждо тѣло, което носи въ себе си. Но тѣлото постепенно се приспособява къмъ живота на душата и най-сетне то вече не е една прѣчка. Напротивъ,

свърхсѣтивниятъ свѣтъ се разкрива. Сжщото нѣщо е и съ окото, което ний не чувствуваме, но на което ний дължимъ възприемането свѣта на цвѣтоветъ. Необходимо е, щото ясновидецътъ да е добилъ способността да не съзнава своето тѣло, преди неговата душа да може да съзнава свърхсѣтивния свѣтъ.

Като общо правило, човѣкътъ, който е достигналъ, чрезъ упражнение на волята си, да направи ясновиждаща своята душа, може винаги да предизвика нейното ясновидство, концентрирайки мисълта си върху единъ предметъ, върху който би могълъ да се съсрѣдоточи съ особена сила. Това съсрѣдоточение ще извика проявлението на неговото ясновидство. Отначало той не ще бжде способенъ да направлява своето виждане. Единъ или другъ предметъ или явление отъ свърхсѣтивния свѣтъ ще се разкриватъ предъ него, безъ неговата душа да е била подготвена да ги посрѣщне, или да ги е търсила. Обаче, следвайки своето вътрешно усилие, ясновидецътъ ще дойде до положението да ръководи по свое желание своитѣ духовни наблюдения. Сжщо така, както се стараемъ да извикаме единъ изчезналъ споменъ, спирайки се на другъ, сроденъ нему, така и ясновидецътъ може да избере за начална точка на своитѣ изследвания този предметъ, за който е въ право да предполага, че е свързанъ съ това, което той желае да достигне. Съсрѣдоточавайки мисълта си върху познатия предметъ, случва се често, че следъ известно, по-кратко или по-продължително време, той постига явяването на търсения предметъ. Трѣбва да се отбележи, обаче, че изобщо, спокойното очакване на благоприятния моментъ е отъ голѣмо значение. Нищо не трѣбва да става прибързано. Ако ли не се явява такава опитностъ, къмъ каквато се стремимъ, за предпочитане е временно да се откажемъ отъ търсенето ѝ, съ огледъ впоследствие

да потърсимъ новъ удобенъ случай за нейното проявление. Апаратътъ на човѣшкото познание се нуждае отъ време, за да може постепенно да съзрѣва за известни опитности. Този, който нѣма търпението да изчаква неговата зрѣлостъ, ще прави само погрѣшни и неточни наблюдения.

ЧЕТВЪРТО РАЗМИШЛЕНИЕ

Размишляващиятъ се опитва да си състави представа за „Пазача на прага“.

Когато душата е придобила способността да вижда безъ посрѣдството на своето физическо тѣло, въ нейния животъ могатъ да се явятъ нѣкои затруднения. Тя може да се види принудена да държи съвсемъ друго поведение, отколкото досега. По-рано тя е считала сътивния свѣтъ като една срѣда вѣнъ отъ нея, а опитноститѣ на вжтрешния животъ като съставляващи нейната сжщностъ. Но сега, когато тя се намира съ лице предъ свърхсътивния свѣтъ, ней става невъзможно да има сжщото схващане. Тя едва съзира тоя висшъ свѣтъ, който се разлива, така да се каже, въ самата нея. Тя не се чувствува изолирана отъ него, както въ материалния свѣтъ. Следователно, всичко, което по-рано ний сме наричали свой вжтрешенъ животъ, сега ни се разкрива по единъ особенъ начинъ, който трудно хармонира съ нашето досегашно понятие за „вжтрешно“. Тогава ний вече не можемъ да кажемъ: „Азъ чувствувамъ, азъ мисля“ или „азъ оформямъ мислитѣ, които се намиратъ въ менъ“, но ний се чувствуваме принудени да кажемъ: „Нѣщо, вжтре вѣвъ мене, мисли; нѣщо вѣвъ мене пробужда моитѣ чувства; нѣщо оформя мислитѣ и ги разкрива предъ моето съзнание въ една опредѣлена форма“.

А това чувство може да стане извънредно мжчително, предполагайки, че нашата опитност въ свърхсѣтивния свѣтъ е отъ естество да ни убеди, че ний тукъ имаме работа не съ нѣкаква илюзия или фантазия, но съ една действителност. Ний идваме до убеждението, че външниятъ свърхсѣтивенъ свѣтъ се стреми да бжде чувствуванъ, да бжде мисленъ въ насъ, но че нѣкаква прѣчка се противопоставя на неговото правилно изразяване. Ний щепочувствуваме тогава, че това, което се стреми да се вмъкне така въ нашата душа, това е истинската реалностъ и че само тази реалностъ може да хвърли свѣтлина върху опитността, които досега сме считали за реални.

Нашитѣ впечатления се разкриватъ сжщо и въ следната форма: свърхсѣтивната реалностъ ни се струва надарена съ една безкрайно по-голѣма стойностъ отъ тази на обикновената реалностъ, която единствено сме познавали досега. Ако въ това чувство има нѣщо мжчително, това се дължи на факта, че ний виждаме тогава коя е следващата стѣпка, която ний трѣбва да направимъ; ний се чувствуваме длѣжни да я направимъ. Всичко, което нашиятъ вжтрешенъ животъ е направилъ отъ насъ, изисква сега щото ние да направимъ този прогресъ, предъ заплахата да се самоотречемъ или да се самоунищожимъ. Обаче тукъ се намѣсва и едно друго чувство—това за нашата неспособностъ да се заемемъ съ задачата, която ни се налага, или за нашата неспособностъ да я разрешимъ, ако се заловимъ съ нея.

Всички тѣзи впечатления се изразяватъ въ следната представа: „Такава, каквато е сега моята душа, ней се налага една задача. Но тя е неспособна да я изпълни, защото свърхсѣтивниятъ свѣтъ не я приема такава, каквато тя е“. Така, душата идва до положението да се чувствува въ противоречие съ свърхсѣтивния свѣтъ, тя идва до положе-

нието да си каже: „Азъ не съмъ готова да се впусна въ този по-възвишенъ свѣтъ, макаръ че само той може да ми посочи истинската реалность, само той може да ме научи каква е връзката между моята личность и истинската реалность. Азъ съмъ, прочие, лишена напълно отъ познанието на реалността“.

Това чувство е следствие отъ една интимна опитность, чрезъ която се разкрива, все повече и повече, предъ нашитѣ собствени очи, истинската стойность на нашата душа. Ний се виждаме вѣвлѣчени, съ цѣлото си сщество и съ цѣлия си животъ, вѣвъ една огромна погрѣшка. Това е една грѣшка, която се различава коренно отъ обикновенитѣ грѣшки, защото тѣзи последнитѣ сж само грѣшки—мисли, докато голѣмата грѣшка на душата е грѣшка изживѣна. Една грѣшка — мисълъ изчезва веднага щомъ фалшивата идея бжде замѣнена съ права идея. Но изживѣната грѣшка се е превърнала въ нераздѣлна часть отъ душата: самата тя е грѣшка. И невъзможно е да се изправи тази грѣшка само като се изправи хода на нейнитѣ мисли. Тази грѣшка е часть отъ самитѣ насъ, отъ нашата собствена реалность.

Една такава опитность съдържа въ себе си нѣщо, което унищожавя нашето сщество. Душата се чувствува отблѣсната отъ всичко, което тя желае. Това страдание, което се изпитва въ известна стадия по пътя на душата, надминава много пъти всичко, което може да се изстрада въ сѣтивния свѣтъ. И затова силитѣ, който душата е придобила въ своя досегашенъ животъ, не сж достатѣчни, за да се издържи това изпитание. Единъ смущаващъ резултатъ може да произлѣзе. Единъ ужасенъ въпросъ бива поставенъ: кжде ще намѣря азъ силитѣ, които ми сж нуждни за разрешението на задачата, която ми се налага? Но ний не можемъ да намѣ-

римъ тѣзи сили, освенъ вжтре въ себе си. Тѣ се състоятъ въ това, което ний можемъ да наречемъ смѣлость, вжтрешна решителность.

За да можемъ да прогресиране занаяредъ по пжтя на духовния животъ, необходимо е да развиемъ тѣзи сили на психичната издържливость, отъ които произтича смѣлость, неустрашимость, стоящи много по-високо отъ тѣзи, които ни сж необходимими за живота въ физическото ни тѣло. Тѣзи сили не могатъ да произлѣзатъ отъ друго, освенъ отъ истинското себепознание. И едва сега, на тази степенъ на духовното си развитие, ние констатираме колко малко сме познавали себе си. Ний се отдаваме на нашия вжтрешенъ животъ, вмѣсто да го наблюдаваме обективно, както правимъ съ вѣншния свѣтъ. Но напредъкътъ, които ний сме направили, за да добиемъ съзнание вѣнъ отъ физическото си тѣло, ни е вѣоржжилъ съ единъ съвсемъ новъ начинъ за себепознание. Ний сме се научили да изследваме отъ една особена гледна точка, която е възможна само при наблюдението, свободно отъ посрѣдничеството на сѣтивата. И чувството за нѣщо мжчително, за което споменахме по-горе, е вече едно указание за истинското себепознание. Да се чувствуваме вѣвлечени въ една трѣшка, въ връзка съ нашитѣ отношения съ вѣншния свѣтъ, това значи да съзремъ основата на нашето сжщество, такова, каквото е въ действителность.

Защото въ природата на човѣка е да страда при своето вжтрешно себеразкритие. Стрданията, които ни измжчватъ тогава, ни разкриватъ до каква степенъ ний носимъ въ себе си естественото желание да узнаемъ истинската стойность на нашата душа, такава каквато е. Това желание може да ни се струва лишено отъ красота, но то сжествува: необходимо е да можемъ де гледаме направо въ лицето тази непривлекателна черта на своето азъ. До тогава ний сме я игнорирани, защото не

сме проникнали никога съзнателно въ дълбочинитѣ на нашето сщество. А сега ний забелязваме, колко много сме обичали това въ насъ, чиято грозота сега се разкрива предъ очитѣ ни. Това, което откриваме сега, то е могществото на себелюбието. И ний чувствуваме сщевременно, че сме твърде малко разположени да се лишимъ отъ това себелюбие.

Тѣзи трудности сж вече твърде голѣми въ това, което се отнася до качества, проявявани отъ нашата душа въ обикновения животъ и въ отношенията ни съ нашитѣ подобни. Истинското себепознание ни учи, напримѣръ, че ние подържаме въ дъното на душата си завистъ и умраза по отношение на лица, за които досега сме смѣтали, че имаме само благосклонни чувства. Ний се научаваме, че тази завистъ и тази умраза, които не сж се още проявили, иматъ тенденцията да се проявятъ единъ день. Ний си даваме смѣтка тогава, че ще бжде напраздно да си кажемъ: „Тѣй като азъ открихъ тази завистъ, тази умраза въ мене, то азъ ще мога да я премахна“. Ние предвиждаме напротивъ, че нашето добро желание ще изгуби всичката си сила въ деня, когато ще бжде развързанъ въ насъ, като една природна сила, инстинкта за задоволяване на тази завистъ или умраза. Ето по какъвъ начинъ се пробужда себепознанието въ човѣка, проявявайки се въ всѣки едного въ различна форма. Ако тѣзи опитности изпъкватъ въ момента, когато започваме да живѣемъ съзнателно вънъ отъ физическото си тѣло, то е защото тъкмо въ този моментъ себепознанието става реално, безъ да бжде смущавано отъ желанието ни да се смѣтаме такива, каквито бихме желали да бждемъ.

Тѣзи прояви на частично себепознание сж затруднителни, мжчителни, за този, който ги изпитва. Но не е възможно да придобиемъ способността да живѣемъ съзнателно вънъ отъ физическото тѣло.

безъ да сме минали презъ тѣзи опитности. Тѣ извикватъ, по необходимостъ, едно твърде особено поведение къмъ самитѣ насъ, което трѣбва да възприемемъ.

Но има единъ моментъ, когато ний имаме нужда отъ една още по-голяма психична енергия. Това е когато искаме да се приближимъ до едно общо себепознание, себепознание отъ общечовѣшки характеръ. Тогава ний наблюдаваме самитѣ себе си отъ една гледна точка, съвършено независима отъ нашия собственъ животъ, такъвъ, какъвто е билъ той досега. „До сега, си казваме ний, азъ наблюдавахъ и преценявахъ нѣщата и явленията въ свѣта съобразно законитѣ на моята човѣшка природа. Нека се опитамъ сега за моментъ да си въобразя, че съмъ поставенъ въ невъзможностъ да правя това. Тогава азъ ще престана да бжда азъ. Азъ вече не ще притежавамъ вжтрешенъ животъ. Азъ ще се превърна въ нищо.“ По тоя начинъ трѣбва да разсждава не само обикновениятъ човѣкъ, който се задоволява съ своето всѣкидневно сжществуване и съвсемъ рѣдко размишлява за свѣта и живота, но сжщо така и учениятъ и философътъ. Нали характерната черта на философията е да наблюдава и да преценява свѣта съ мѣрката на човѣшкитѣ способности? Но този начинъ да наблюдаваме и да схващаме свѣта не може да се приложи и по отношение на свърхсѣтивния свѣтъ. Този начинъ на схващане, тъй да се каже, бива отреченъ отъ него. Но, заедно съ това, отречена е и цѣлата наша личностъ. Размишляващиятъ се обръща къмъ своята душа, къмъ своята личностъ. Тази личностъ се превръща въ нѣщо, което той трѣбва да напусне, за да проникне въ висшия свѣтъ. Но, преди нашето навлизане въ духовния свѣтъ, ний не можемъ да се въздържимъ да считаме нашата личностъ за нашата истинска сжщностъ, за нашето върховно „азъ“. Ние си казваме: Благодарение на моята личностъ, азъ добивамъ представа

за свѣта. Да я изгубя, това би значило да се откажа отъ моята истинска сжщность.“ Единъ мощенъ инстинктъ тласка душата да запази своята личность, предъ заплахата да изгуби почвата подъ себе си. Въ обикновения животъ, този инстинктъ е напълно оправданъ. Но той трѣбва да изчезне веднага, щомъ влѣземъ въ свѣрхсѣтивния свѣтъ. Тукъ се намира Прага, който душата трѣбва да премине и, преди неговото преминаване, тя трѣбва да изостави не само едно или друго свое ценно притежание, но сжщо така и това, което дотогава тя е считала за своя истинска реалность. Душата е принудена да си каже: „Бжди готова да видишъ твоята най-голѣма истина превърната въ твоя най-голѣма грѣшка, отвѣдъ този прагъ.“

Душата може да отстѣпи ужасена предъ едно такова изискване. Тя може да бжде обвзета отъ чувството, че това ще доведе до едно такова самоотричане, до едно такова самоунищожение, че тя да признае неспособността си да го изпълни. Това признание за безсилие може да се прояви въ най-различни форми. Възможно е то да вземе формата на единъ инстинктъ, като отричаме неговия истински характеръ, макаръ, въ сжщность, да мислимъ и действуваме по силата на неговия импулсъ. И тогава ний ще почувствуваме едно дълбоко отвръщение къмъ всички свѣрхсѣтивни истини. Ний ще почнемъ да ги считаме за блѣнове и фантазии. Въ действителность, това отвръщение ни е вдѣхнато отъ страха, който имаме предъ тѣзи истини; но този страхъ се прикрива въ най-скрититѣ кѣтчета на душата. Тогава ний си въобразяваме, че само познанията, достигнати чрезъ сѣтивата и интелекта, ни даватъ възможность да живѣемъ. И ний отбѣгваме да се приближимъ до прага на духовния свѣтъ. Ние замаскираваме нашия страхъ, като се убеждаваме, че всичко това, за което се казва, че се намира отвѣдъ тоя прагъ, е само една невѣроятна хипотеза отъ гле-

дището на науката и разума. Въ сжщностъ, ако ний въ случая държимъ толкова много на тази наука и на този разумъ, такива, каквито ги познаваме, това е защото тѣ сж свързани съ нашата личностъ. Въ случая ние имаме едно твърде обикновено себелюбие. Но това себелюбие е несъвмѣстимо съ духовния свѣтъ.

Възможно е сжщо тогава човѣкъ да не се задоволи съ това инстинктивно спиране предъ прага. Възможно е той да го достигне съзнателно и да направи тогава едно рѣзко обръщане назадъ, защото се е изплашилъ отъ това, което е видѣлъ предъ себе си. Въ този случай, човѣкътъ, който се е приближилъ до прага, не може ни най-малко да избѣгне действието, което това приближаване упражнява върху всѣкидневния животъ на душата, нито следствията, които ще доведе за него, простирайки се върху цѣлия му вжтрешенъ животъ, чувството на безсилие, което той е изпиталъ.

Необходимо е, напротивъ, прониквайки въ свѣрхсѣтивния свѣтъ, човѣкъ да добие силата да се откаже отъ това чувство за своята личностъ, което съдържа, въ обикновения му животъ, неговата най-положителна истина. Той трѣбва да се приучи да чувствува и да схваща нѣщата по единъ съвсемъ новъ начинъ. Но той трѣбва да запази сжщо така способността си, намирайки се отново въ сѣтивния свѣтъ, да чувствува и да схваща нѣщата по съответния за тоя свѣтъ начинъ. Той трѣбва да се научи да живѣе съзнателно не само въ два свѣта, но сжщо така и по два съвсемъ различни начина. И необходимостта да усвои единъ новъ начинъ на чувствуване и схващане не трѣбва да нарушава точноста на неговитѣ схващания въ свѣта на сѣтивата.

Много е трудно да се държи това поведение. То изисква една енергична дисциплина, подържана непрестанно съ целъ да се засили вжтрешния животъ.

Когато преживѣваме внезапно изпитанията,

които ни очакватъ предъ прага на висшитѣ свѣтове, ние разбираме доколко спасително за обикновения животъ на душата е това тѣ да не ни засѣгатъ. Явленията, които нарушаватъ нашето спокойствие предъ прага, сж отъ такова естество, че ние сме принудени да си представимъ едно мѡгжщо Сжщество, отъ което се излжчва едно благотворно за-прещение. Това Сжщество покровителствува човѣка срещу ужаситѣ и опасноститѣ, които предизвиква на Прага унищожаването на личността, — нашето нисше „азъ“.

Отвѣдъ този вѣншенъ свѣтъ, който ние виждаме съ нашитѣ обикновени очи, се намира единъ другъ свѣтъ. На прага на този другъ свѣтъ, се въз-правя единъ строгъ Пазачъ. Той ни препятствува да познаемъ законитѣ на свѣрхсѣтивния свѣтъ. За-щото, колкото жестоки да бждатъ нашитѣ съмне-ния по отношение на този свѣтъ, тѣ по-лесно мо-гатъ да бждатъ понесени, отколкото гледката на това, което се разкрива предъ насъ, когато ний проникнемъ въ него.

До тогава, докато човѣкъ не се е приближилъ до Прага, той е запазенъ отъ опитноститѣ, които ние описваме. Описанията, дадени ни отъ лица, които сж се приближили до Прага или сж го пре-минали, не нарушаватъ тази протекция. Тѣзи опи-сания могатъ, напротивъ, да ни бждатъ много по-лезни, въ момента, когато ние сами приближимъ прага. По-лесно е да извършимъ нѣщо тогава, ко-гато имаме за него една предварителна идея, от-колкото когато нѣмаме за него никаква представа. Обаче себепознанието, което всѣки трѣбва да при-добие за себе си, не може да бжде видоизмѣнено.

Нѣкои ясновидци или нѣкои лица, запознати съ ясновидството, считатъ, че за тѣзи нѣща не трѣбва да се говори на тия, които още не сж се решили да потърсятъ сами пътя къмъ този прагъ. Това не е правилно. Днесъ ний живѣемъ въ една

епоха, когато хората трѣбва да свикнатъ все повече съ естеството на нѣщата въ свѣрхсѣтивния свѣтъ. ако желаятъ да бждатъ на висотата на съвременнитѣ изисквания. Разпространението на духовнигѣ знания, включително и тѣзи, които се отнасятъ до Пазача на прага, е една отъ задачитѣ, които предстоятъ на нашата епоха и на близкото бждеще.

ПЕТО РАЗМИШЛЕНИЕ

Размишляващиятъ се опитва да си състави представа за астралното тѣло.

Ний сме по-малко отдѣлени отъ свѣрхсѣтивния свѣтъ, въ които ни въвежда нашето етерно тѣло, отколкото отъ физическия свѣтъ, достъпенъ за сѣтивата на нашето тѣло. Може да се каже, обаче, за да изразимъ отношението, което съществува между насъ и този свѣрхсѣтивенъ свѣтъ, че ние заемаме отъ него нѣкои негови субстанции, за да образуваме нашето етерно тѣло, сжщо така, както ние заемаме отъ физическия свѣтъ силитѣ и веществата, които съставляватъ нашето материално тѣло. Ясновидецътъ съзнава това, когато, освободенъ отъ своето физическо тѣло, той се опитва да се ориентира въвъ този новъ свѣтъ. Да предположимъ, че той срѣща едно явление или едно сжщество, което принадлежи на този свѣтъ. Той го вижда, но не може да опредѣли естеството му. Ако е достатъчно силенъ, той може да го пропѣди, но затова му е необходимо да се възвърне въ свѣта на сѣтивата, чрезъ едно енергично припомняне на опитноститѣ на този свѣтъ. Невъзможно е за ясновидеца да остане въ свѣрхсѣтивния свѣтъ и да прави сравнение между явлението или сжществото, което се явява предъ него тамъ, съ други явления и съ други сжщества, нѣщо, което ще му

позволи да си състави представа за значението на неговото видение. Познанието за свърхсѣтивния свѣтъ може следователно да се ограничи въ известни подробности и не включва възможността ясновидецътъ да се движи отъ една точка въ друга. Той се чувства задържанъ въ точката, която наблюдава.

Ние можемъ да потърсимъ причината за това ограничение. И ние ще я откриемъ само посрѣдствомъ още по голѣмото засилване на своя душевенъ животъ, чрезъ своето вътрешно развитие, насочено къмъ това, да се освободимъ отъ ограничението. Тогава ний узнаваме, че причината да не можемъ да прехвърляме вниманието си отъ единъ предметъ къмъ другъ, се намира именно въ нашата душа. Ние разбираме че схващането на свърхсѣтивния свѣтъ се различава въ още една точка отъ сѣтивното схващане. Напримѣръ, докато е съвършено достатъчно да имаме здрави очи, за да различаваме сбора отъ различни предмети, то сѣтивниятъ органъ на етерното ни тѣло може да бжде достатъчно развитъ, за да схване единъ отдѣленъ предметъ, но да му е необходимо ново обучение и развитие, за да може да схване другъ предметъ. Това развитие дава на ясновидеца чувството на едно пробуждане на неговия възприемащъ органъ за една опредѣлена частъ отъ духовния свѣтъ, сжщо като че ли етерното тѣло се е намирало по отношение на този свѣтъ въ сънно състояние и че трѣбва да се пробужда за всѣка отъ неговитѣ особености. Ние имаме право да говоримъ за сънно и будно състояние на нашето сжщество въ етерния свѣтъ. Само че тѣзи състояния не се смѣнятъ както въ физическия животъ — тѣ сжществуватъ заедно и едновременно. Дотогава, докато етерното тѣло не е развило въ себе си способността за възприятие, то спи. Всички ние имаме въ себе си едно етерно тѣло, но то е едно спяще тѣло. Неговото пробуждане

започва паралелно се засилването на душевния ни животъ, но то засѣга изпърво само една частъ отъ етерното ни тѣло и нашето съзнание постепенно се запознава съ духовния свѣтъ, съответно съ пробуждането на етерното ни тѣло.

И свръхсѣтивния свѣтъ не ни улеснява ни най-малко въ тази ни задача. Да предположимъ даже, че ние сме се научили да виждаме голѣмо число нѣща, — виждането на едно отъ тѣзи нѣща не предполага непременно виждането и на други нѣща. Въ етерния свѣтъ не сжществува нищо, което може да ни даде свобода на движение. Последната се придобива, по отношение на все по-широки и по-широки области, само чрезъ постоянни и сериозни упражнения.

Презъ време на опитноститѣ, които има ясно-видецътъ, неговото внимание бива привлечено отъ единъ елементъ, който той открива въ себе си когато се запознава съ етерния свѣтъ, и който, обаче, не му принадлежи. Той се узнава въ едно сжщество, което служи за водачъ на етерното тѣло въ висшитѣ свѣтове, което е неговъ учителъ и което го пробужда малко по-малко за едно висше съзнание.

Въ този моментъ, душата на ясновидача бива обвзета отъ чувството за една безкрайна самота, тя се вижда обградена отъ всички страни отъ единъ напълно етеренъ свѣтъ и всрѣдъ тѣзи безгранични пространства тя не открива никжде своя подобна. Ний не твърдимъ, че всички дисциплини, които иматъ за целъ ясновидството, водятъ къмъ тази страхотна самота, но този, който съзнателно и чрезъ свои собствени усилия развива могжществото на своята душа, ще дойде до нейното познаване. И, ако той е ученикъ на единъ учителъ, който го следва стѣпка следъ стѣпка и му дава необходимитѣ за неговото развитие познания, ще дойде, по-рано или по-късно, но неизбѣжно, единъ день, когато той ще се почувствува изоставенъ отъ него, изложенъ

отъ него на самотата на етерния свѣтъ. Едва по-късно той ще узнае, че неговиятъ учителъ е постъпилъ мѣдро, действайки така, виждайки, че за него е необходимо да придобие независимостъ.

Душата, която е достигнала тази точка на своето пѣтешествие, се чувствува, въ известна смисълъ, заточена въ етерния свѣтъ. Но ако нейнитѣ вътрешни упражненія сж ѝ дали достатъчно устойчивостъ и смѣлость, тя ще продължи своя пѣтъ. Тя ще започне да наблюдава изпъкването, не нѣкъде около нея, но въ самата нея, на единъ новъ свѣтъ, който не е нито този на сѣтивата, нито пѣкъ етерния свѣтъ, но се прибавя къмъ него. Този втори свѣрхсѣтивенъ свѣтъ ѝ се вижда изпърво като чисто вътрешенъ. Тя го носи въвъ себе си, тя се чувствува сама съ него.

Следното сравнение ще ни даде да разберемъ по-добре състоянието, въ което се намира душата тогава. Да предположимъ, че ний сме видѣли да умратъ всичкитѣ ни близки, които сж ни били скѣпи, че ние имаме за тѣхъ само спомени. Нашитѣ близки ще продължаватъ да живѣятъ за насъ само въ нашитѣ мисли. По този именно начинъ се разкрива предъ душата вториятъ духовенъ свѣтъ. Тя го носи въ себе си като споменъ, но тя знае, че не притежава ни най-малко неговата реалностъ. Въпрѣки това, обаче, това отражение на реалността, което живѣе въ душата, е въ сжщностъ безкрайно по-реално отколкото сж споменитѣ въ сѣтивния свѣтъ. Този висшъ свѣтъ притежава едно независимо сжществуване и всички негови елементи иматъ стремжтъ да излѣзятъ отъ душата и да се отправятъ къмъ едно друго мѣсто. Душата чувствува, че въ нея сжществува единъ свѣтъ, но тя има впечатление, че този свѣтъ иска да се отдѣли отъ нея, че неговитѣ елементи искатъ да се изтрѣгнатъ отъ нея. Този стремжъ може да се засили дотолкова, че да освободи тия елементи. Тогава ни се струва,

че тѣзи последнитѣ разкъсватъ нѣкакво було на душата и избѣгватъ. И тогава душата се чувствува обеднѣла, лишена отъ това, което се е откъснало отъ нея.

Тя констатира, че нѣщата, които тя е обичала въ своя вътрешенъ свѣтъ, обичала ги е безъ заинтересованостъ, заради самитѣ тѣхъ, а не защото тѣ сж били въ нея, се държатъ по единъ особенъ начинъ. Тѣ не се изтрѣгватъ отъ душата, тѣ се отдѣлятъ, наистина, но като уличатъ, по нѣкакъвъ начинъ, и самата нея. Тѣ я увличатъ къмъ мѣстото, гдето се намира тѣхната реалностъ. Образува се единъ видъ течение, връзка между душата и истинската сжщностъ на тѣзи нѣща, отъ които тя е притежавала дотогава само едно слабо отражение.

Любовъта, за която ний говоримъ тукъ, трѣбва да бжде изпитана въ свѣрхсѣтивния свѣтъ. Въ свѣта на сѣтивата ний можемъ само да се подготвяваме за това. И наистина, ний можемъ да правимъ това, защото, колкото по-вече обичаме въ физическия свѣтъ, толкова повече можемъ да запазимъ тази си способностъ и въ духовния свѣтъ. Ето единъ примѣръ за начина, по който се прилага този принципъ. Да вземемъ растенията. Ние не можемъ да се приближимъ до ония реални висши сжщества, които ръководятъ живота на растенията, освенъ когато ние обичаме тия последнитѣ. Обаче, нѣзможно е щото едно лице да изглежда съвсемъ индиферентно по отношение на растителния свѣтъ и все пакъ неговата душа да крие въ себе си една несъзнавана симпатия къмъ него. Въ този случай, неговата любовъ ще може да се прояви, когато тя проникне въ свѣрхсѣтивния свѣтъ.

Бидейки въ пълна зависимостъ отъ любовъта, връзката ни съ сжществата отъ висшия свѣтъ може да бжде обусловена сжщо така и отъ други чувства, като уважение и благоговение. Тѣзи последнитѣ могатъ да бждатъ вдѣхнати на душата отъ сжще-

ства, които се проявяват въ нейнитѣ глѣбини само подъ формата на образи и отражения. Обаче, тѣзи чувства трѣбва винаги да принадлежатъ къмъ вътрешната областъ на душата. Така душата се научава да узнава сжществата на свръхсѣтивния свѣтъ, до които получава достъпъ чрезъ развитието на своитѣ чувства.

Ето единъ сигуренъ начинъ да се ориентираме правилно въ висшия свѣтъ: той се състои въ това да си отворимъ пѣтъ къмъ сжществата, които го обитаватъ, съ помощта на отношенията, които сме установили, въ самитѣ себе си, съ тѣхнитѣ образи. Въ физическия свѣтъ ние обичаме едно сжщество, когато го познаваме. Въ следващия свръхсѣтивенъ свѣтъ ние можемъ, преди да срѣшнемъ самото сжщество, да обичаме неговия образъ, тъй като той първо се представя предъ насъ.

Новото, което по този начинъ ние се научаваме да различаваме въ себе си, не е етерното тѣло, но е това, което го събужда. Ако, вмѣсто да изгубимъ съзнанието си когато заспимъ, напротивъ, ний останемъ съзнателни вѣнъ отъ нашето физическо тѣло, ний ще се познаемъ отново въ сжществото, което предизвиква тази будность. Тсва е третата сжщность, която ний различаваме въ нашата душа, следъ физическото и етерното тѣла. Нека да го наречемъ **астрално тѣло** и да означаваме, за сега, съ това име, само онази сжщность, която се разкрива въ душата ни по начина, който току що описахме.

ШЕСТО РАЗМИШЛЕНИЕ

Размишляващият се опитва да си състави представа за „тѣлото на Аза“ или за „менталното тѣло“ (тѣлото на мисълта)

Астралното тѣло, повече отколкото етерното тѣло, дава на душата чувството за едно съществуване вънъ отъ физическото тѣло. Етерното тѣло й дава също така чувството, че се е изтръгнала отъ физическото тѣло, но тя продължава да има усещането за него. За астралното тѣло пъкъ напротивъ, физическото тѣло се превръща въ нѣщо външно. Когато душата осъзнава своето етерно тѣло, тя чувствува, че се разширява. Наопъки, когато тя прониква въ живота на астралното тѣло, тя има впечатлението да навлиза въ една друга сжщностъ, подчинена на действието на единъ свѣтъ на духовни сжщества. Душата се чувствува свързана или сродена по нѣкакъвъ начинъ съ тия сжщества. И тя се учи постепенно да разбира отношенията, които тѣ иматъ помежду си. Човѣшкото съзнание вижда въ този моментъ да се отваря предъ него пътя къмъ свѣта на Духа. По този начинъ то се научава да познава известни духовни сжщества, които управляватъ човѣшката еволюция презъ различнитѣ епохи и бдятъ за това, щото всѣка отъ тѣзи епохи да пренесе опредѣлена полза за общото развитие на човѣшката индивидуалностъ. Това сж **Духоветѣ на Времето** или на принципитѣ.

Душата се научава да различава и други сжщества, чийто душевенъ животъ е такъвъ, че тѣхнитѣ мисли сж въ сжщото време сили на природата. Тя започва да разбира, че силитѣ на природата сжществуватъ въ тази си форма само за физическитѣ сътивна на човѣка, и че, въ сжщностъ, навсѣкжде,

кждето тѣ действуватъ, имаме проявата на мислитѣ на известни сжщества, сжщо така, както чрезъ единъ жестъ на ржката се изразява човѣшката душа.

Тукъ съвсемъ не се касае за една теория, която само предполага сжществуването, задъ силитѣ на природата, на нѣкакви скрити сжщества. Когато ние живѣемъ съзнателно въ нашето астрално тѣло, ние влизаме въ непосредствена връзка съ тия сжщества, по единъ толкова действителенъ начинъ, както сж действителни нашитѣ отношения съ подобнитѣ ни въ свѣта на сѣтивата.

Сжществува една градация между сжществата въ областъта, въ която бихме могли да проникнемъ, въ смисълъ на една иерархия. Сжществата, чиито мисли се проявяватъ за сѣтивнитѣ възприятия като сили на природата, могатъ да бждатъ наречени **духове на формата**.

Душата не може да живѣе въ този висшъ свѣтъ, освенъ при условието, че нейното физическо сжщество ще ѝ стане така чуждо, както ѝ е чуждо едно растение напримѣръ, което тя вижда въ свѣта на сѣтивата. Този начинъ да живѣемъ вънъ отъ това, съ което сме свързани въ обикновения животъ, е извънредно труденъ, докато една нова опитность не се прибави къмъ старата. Ако вътрешната психична работа върви енергично и ако тя води къмъ съсредоточаване и засилване, достатъчни за живота на душата, интензивността на това страдание може да бжде избѣгната. Въ сжщото време бавно започва да се проявява втората опитность, докато душата почне да се приспособява къмъ астралното тѣло.

Ето въ какво се състои това второ изпитание: душата вижда всичкитѣ свои качества, всичкитѣ свои предишни притежания, да се преобрѣщатъ въ спомени, и тя взема по отношение на всичко, което по-рано представляваше нейното „азъ“ поведението, което ѝ вдѣхватъ нейнитѣ спомени отъ материалния свѣтъ. Само една такава опитность я прави истински

съзнателна за единъ свѣтъ, съвършено различенъ отъ този на сѣтивата, въ чийто животъ тя вече взема участие. Занапредъ, нейното по-раншно „азъ“ се превръща въ нѣщо чуждо за истинската сжщностъ на душата. Тя може да го наблюдава обективно и въ нея изпъква образа на това, което въ действителностъ тя наблюдава и за което по-рано тя казваше „Това съмъ самата азъ“. Сега тя вече не говори така, а казва: „Азъ го нося съ себе си като нѣщо чуждо.“ Сжщо както презъ време на обикновения животъ душата се чувствува независима отъ своитѣ спомени, сжщо така новото, новопридобитото, „азъ“ се чувствува независимо отъ старото „азъ“. То принадлежи къмъ свѣта на духовнитѣ сжщества.

И тази опитностъ — защото тукъ се касае за една изживѣна опитностъ, а не за нѣкаква теория — ни позволява да проникнемъ въ истинската сжщностъ на това, което дотогава ний сме свикнали да наричаме наше „азъ“. Това „азъ“ се представя сега предъ насъ като единъ сборъ отъ спомени, създадени отъ физическото, етерното и астралното тѣла, сжщо както образа, който се отразява въ едно огледало, е произведенъ отъ него. Така, както ние не се смѣсваме съ нашия образъ, така и душата не се смѣсва съ това, което тя вижда отъ себе си въ свѣта на сѣтивата. Разбира се, това сравнение не трѣбва да отива много надалечъ: образътъ изчезва, когато ний се отдалечимъ отъ огледалото; сборътъ отъ споменитѣ, които съставляватъ въ физическия свѣтъ това, което ний считаме за наше истинско „азъ“, притежава една по-голъма независимостъ и се държи по единъ индивидуаленъ начинъ, обаче, предъ лицето на действителното сжществуване на нашата душа, то си остава само единъ образъ, едно отражение на нашето действително сжщество. Душата, която живѣе своя истински животъ, чувствува, че тя има нужда отъ

този образъ за да се прояви предъ себе си. Тя знае, че тя не е това отражение, но тя знае сжщо така, че никсга не би могла да се познае, ако не бѣ се открила първо въ своя образъ, отразенъ отъ единъ свѣтъ, който тя вижда вѣнъ отъ себе си презъ време на своето издигане въ духовния свѣтъ.

Сборътъ отъ спомени, отъ които е направено нейното по-раншно „азъ“, може да бжде нареченъ тѣло на аза или тѣло на мислитѣ (ментално тѣло). Но тукъ трѣбва да изяснимъ смисъла на думата „тѣло“. Въ този случай тази дума означава, въ действителность, всичко това, което ний схващаме като наше, и за което ние не казваме че сме, но че сме облечени въ него или че го притежаваме. Когато, благодарение на нашето ясновидско съзнание, ний сме дошли до положението да виждаме само единъ сборъ отъ спомени въ това, което порано ний считахме като наше истинско азъ, ний вече можемъ да имаме опитността за това, което се крие задъ явлението на смъртъта. Защото тогава ний ще проникнемъ до самата сжщность на единъ действителенъ свѣтъ. Въ този свѣтъ ний ще откриемъ едно сжщество, въ което ще познаемъ самитѣ себе си, и което запазва, като паметъта, опитноститѣ на сѣтивния животъ. За да се увѣковѣчатъ, тѣзи опитности иматъ нужда отъ една сжщность, която да ги запази въ себе си, както нашето обикновено азъ пази въ себе си споменитѣ отъ материалния свѣтъ. Познанието на свѣрхсѣтивния свѣтъ ни разкрива, че истинското човѣшко сжщество живѣе въ свѣта на духоветѣ и че благодарение на това се запазва спомена за физическия животъ. На въпроса: „Какво ще остане следъ смъртъта отъ нашето истинско сжщество?“, изследователтъ на духовния свѣтъ отговаря: „Отъ него ще остане това, което се е запазило отъ него като духовно сжщество между другитѣ духовни сжщества“.

Ний се научаваме да познаваме природата на тия сжщества и нашата собствена и това познание става причина за една непосредствена опитност: ний знаемъ, че духовнитѣ сжщества, а заедно съ тѣхъ и нашата собствена душа, притежаватъ едно сжществувание, по отношение на което нашия физически животъ е само една преходна проява.

Благодарение на първото размишление, за нашето обикновено съзнание стана ясно, че тѣлото ни принадлежи на физическия свѣтъ и че истинското въздействие на този свѣтъ се проявява върху насъ посредствомъ разпадането на тѣлото ни следъ смъртта. Сега, съ помощта на нашето ясновидство, ние откриваме, че човѣшкото „азъ“ принадлежи на единъ свѣтъ, къмъ който то е привързано съ едни връзки твърде различни отъ тѣзи на природнитѣ закони. Тѣзи връзки, които свързватъ азътъ съ духовнитѣ сжщества, не сж подчинени, въ тѣхната най-дълбока сжщностъ, нито на раждането, нито на смъртта, тѣ се проявяватъ само въ една особена форма презъ време на физическия животъ.

Проявитѣ на физическия животъ сж изразъ на известни свърхсѣтивни отношения. Тѣй като човѣкъ по своята сжщностъ, е едно свърхсѣтивно сжщество, и се явява като такава предъ ясновидското наблюдение, то смъртта не може да унищожи отношенията между човѣшкитѣ души въ отвѣдния свѣтъ. На нашия неспокоенъ въпросъ, въпросъ, който въ обикновеното съзнание взема следния примитивенъ видъ: „Ще намѣря ли азъ следъ смъртта сжществата, къмъ които съмъ билъ привързанъ презъ време на физическия си животъ?“ истинскиятъ духовенъ изследователъ, който има право да даде една почиваща на опита преценка, отговаря съ едно категорично „да“.

Човѣкътъ, който се упражнява да развива своя вътрешенъ животъ, по методата, която ний много пжти сме описвали, ще премине презъ всички опит-

ности, които ние сега ще изложимъ, и неговата душа ще дойде до положението да постигне, въ висшитѣ свѣтове, своята собствена духовна реалностъ. Обаче, тази опитностъ може да бжде благоприятствувана отъ развитието на известни чувства.

Въ течение на нашия обикновенъ животъ въ свѣта на сѣтивата, ний изпитваме къмъ това, което ний наричаме наша сждба, понѣкога симпатия, а понѣкога антипатия. За този, който се самонаблюдава безпристрастно, е неоспоримо, че тѣзи чувства иматъ голѣма интензивностъ. Размишлението, което ни казва, че нищо, което се случва, не е безполезно, че трѣбва да умѣемъ да понасяме своята сждба, може да ни помогне да запазимъ едно спокойно поведение предъ лицето на всички събития на нашия животъ, но то не може да ни даде едно истинско разбиране на човѣшкото сжщество. То може да бжде много полезно за живота на нашата душа, но ний ще забележимъ често, че симпатиитѣ заглушени по този начинъ, не сж изчезнали освенъ за нашето непосредствено съзнание. Тѣ сж се оттеглили въ глѣбинитѣ на нашето сжщество, но ще се проявятъ по-късно било чрезъ умора или чрезъ нѣкакво друго подобно тѣлесно усѣщане. За да добиемъ едно действително душевно равновесие предъ лицето на сждбата, ний трѣбва да се обърнемъ къмъ метода, която ни позволява да постигнемъ по-интензивенъ вътрешенъ животъ. Тази метода се състои въ това, да се отдаваме редовно и съсрѣдоточено на известни мисли или чувства. Разсждаването има за резултатъ само известни заключения отъ интелектуаленъ характеръ, но то е недостатъчно да ни даде онова душевно равновесие, което ний търсимъ; необходимо е щото ний да вдѣхнемъ интензивенъ животъ на нашитѣ мисли и да се посветимъ на тѣхъ всецѣло презъ известни моменти на концентрация, когато ще отхвърляме отъ себе си всички външни впечатления и всички спомени отъ живота. Това упражнение

създава въ насъ едно особено състояние по отношение на нашата сждба. То ни позволява да се освободимъ напълно отъ всѣка симпатия или антипатия по отношение на нея. И ни кара да посрещаме всичко, което ни се случва, съ една свършенна обективностъ, сжщо като че ли наблюдаваме единъ водопадъ, чиито води падатъ отъ една скала, хвърляйки се надолу и отново поематъ пжтя си.

Въ случая, не е въпроса да бждемъ безчувствени къмъ нашата сждба. Да станемъ индиферентни къмъ всичко, което ни се случва, това не би означавало, че ние се намираме на правъ пжтъ. Трѣбва ли ние да бждемъ нечувствителни за външния свѣтъ и за нѣщата, които не ни засѣгатъ направо? Трѣбва ли да не чувствуваме нито радостъ, нито скръбъ по отношение на това, което става около насъ? Този, който иска да придобие свѣрхсѣтивното познание, не трѣбва да се старае да стане индиферентенъ къмъ живота, но той трѣбва да трансформира частичния интересъ, който неговото „азъ“ проявява къмъ своята собствена сждба. Твърде възможно е, че, вмѣсто да отслаби тая чувствителностъ, то, обратно, това трансформиране я засилва. Колко често, презъ време на обикновения животъ, душата оплаква своята сждба! Тя може да възприеме едно друго поведение и да изпитва къмъ своето собствено нещастие едно чувство — и то може да бжде много силно — каквото, напримѣръ би й вдѣхнало нещастieto на другото.

По-лесно е да се възприеме тази гледна точка по отношение на събитията въ живота ни, отколкото по отношение на способноститѣ, съ които сме надарени.

Не е лесно, наистина, да се радваме на таланта, който нѣкой другъ притежава, както ако го притежавахме самитѣ ний. Когато, чрезъ упражненията за себепознаване, ние се стараемъ да проникнемъ до най-скрититѣ дълбочини на нашата душа, ние

ще разкриемъ тамъ много егоизтични радости по отношение на това, което считаме за наши качества и способности. Едно интензивно и често общуване съ мисълта, че е безразлично въ много отношения за прогреса на общочовѣшкия животъ това, дали известни способности се притежаватъ отъ едно или отъ друго сжщество, може да ни помогне твърде много въ придобиването на истинско спокойствие предъ сждбата на нашето собствено сжщество. Но това засилване на душевния ни животъ посрѣдствомъ мисълта, не трѣбва въ никой случай да доведе до намаляване на нашата правилна преценка на нашитѣ способности, то трѣбва само да я пречисти и да ни подтикне да действуваме въ съгласие съ способноститѣ, които притежаваме.

И това вече ни показва въ каква насока трѣбва да се развива засилващиятъ се душевенъ животъ съ упражняване на силата на мисълта. Съ помощта на това упражнение, ний трѣбва да се научимъ да познаваме това, което ни се представяше като едно второ сжщество вжтре въ самитѣ насъ. Това сжщество ще се прояви веднага въ насъ, ако ний прибавимъ къмъ горното размишление нѣколко мисли, които ни показватъ, по какъвъ начинъ ние самитѣ предизвикваме известни събития въ нашата сждба. Нашата днешна сждба, не е ли често пжти следствие отъ нашитѣ вчерашни действия и известни събития биха ли се случили, ако ний не бѣхме действували по единъ опредѣленъ начинъ? Наистина, ако искаме да разширимъ нашата вжтрешна опитност, ний бихме могли да започнеме единъ ретроспективенъ (по обратенъ пжтъ), анализъ на нашия животъ и да разкриемъ всички факти, които ни посочватъ по какъвъ начинъ ние самитѣ сме подготвили събитията, които сждбата ни е донесла по-късно. Ний можемъ да се опитаме да обхванемъ течението на нашия животъ до възрастта, когато въ детето се пробужда съзнанието, което по-късно,

позволява на възрастния да помни своя животъ. Ако ний прибавимъ къмъ този ретроспективенъ анализъ на нашия животъ едно поведение, лишено отъ всѣкаква егоистична симпатия или антипатия, достигайки до епохата на нашето детинство, ний ще си кажемъ: „Безъ съмнение, тъкмо отъ този моментъ на живота си азъ съмъ придобилъ възможность да се познавамъ и да работя съзнателно за моето развитие. Моето „азъ“, обаче, е сжществувало и по-рано. Азъ не знамъ въ какво се състои работата, която е извършило въ мене, обаче то е могло да развие въ мене способността за познания, които притеждавамъ сега и е направило отъ мене това, което съмъ сега“ Никакво разсжждение не може да ни даде тази обективность, но това особено отношение къмъ нашата собствена сжжба, което по-горе описахме, може да ни я осигури. Ний се научаваме да посрѣщаме събитията съ спокойствие, да ги наблюдаваме съ безпристрастие и ний знаемъ, че самитѣ ний сме ги предизвикали. Когато сме вече овладѣли това поведение, условията на живота, въ които ний се раждаме, ще ни се видятъ като непосредствено свързани съ нашето собствено „азъ“. „Сжщо така, ще си кажемъ ний, както сме действували върху себе си и върху живота си презъ времето, следвашо пробуждането на нашето сегашно съзнание, по сжщия начинъ ние сме действували и преди то да се роди“.

Отваряйки си по този начинъ пътъ къмъ нашето висше „Азъ“, което се крие задъ нашето обикновено „азъ“, ний идваме до признанието, че, освенъ доводитѣ, които ни каратъ теоритически да признаемъ неговото сжществуване, ний почваме да изпитваме действително въ самитѣ насъ неговата жива активность и неговото превъзходство и да считаме обикновеното „азъ“ за негово създание. Да почувствуваме тази дейность на „Аза“, това значи да започнемъ да познаваме духовната сжщность на

душата Ако това чувство не ни доведе до други постижения въ духовното познание, то е защото сме го изоставили още въ началото му. То може да остане дълго време въ състоянието на едно неясно усѣщане, едва доловимо, но ако ний продължимъ енергично и настойчиво работата, която е продила въ насъ това чувство, ний ще достигнемъ до съзерцаването на висшата природа на душата. Лесно е да се разбере, че тѣзи, които нѣматъ никаква опитностъ въ тази областъ, вѣрватъ, че ясновидецътъ си въобразява, чрезъ самовнушение, сжществуването на едно висше „Азъ“ Но ясновидецътъ знае, че това възражение се дължи само на липсата на опитностъ. Защото, ако той е извършилъ сериозно всичката работа, която описахме, той е добилъ, сжщо така, способността да различава действителното отъ въображаемото. Испитанията и вжтрешната работа, които съпжтствуватъ пжтешествието на душата, развиватъ, когато тѣ сж грижливо изпълнявани, едно крайно благоразумие по отношение на въображението.

Човѣкътъ, който действува съ опредѣлената целъ да узнае своето духовно сжщество, своето висше „азъ“, отдава извънредно значение на опитността, която бѣ описана въ началото на това размишление и счита тази, която ние описахме въ последствие, като едно спомагателно испитание по пжтя на душата.

СЕДМО РАЗМИШЛЕНИЕ

Размишляващиятъ се опитва да си представи естеството на опитноститѣ, които ставатъ въ висшитѣ свѣтове

Опитноститѣ, които трѣбва да преживѣе душата, желаеща да проникне въ свѣрхсѣтивнитѣ свѣтове, сж способни да отблъснатъ мнозина. Последнитѣ могатъ да си зададатъ въпроса, какви послѣдствия биха могли да очакватъ, ако се отдадатъ на подобни преживѣвания и какъ тѣ ще ги понесатъ?

Подъ влиянието на това чувство, тѣ ще си кажатъ, може би, че ще бжде по-добре да не се намѣсватъ, чрезъ изкуствени срѣдства, въ развитието на тѣхната душа и тѣ предпочитатъ да се отправятъ съ довѣрие въ една посока, която тѣ не познаватъ добре, но която ще ги заведе къмъ една опредѣлена цель.

Обаче, това схващане не би могло да се приеме отъ този, който е проникнатъ отъ мисълта, че е напълно въ естеството на човѣшката природа да се развива чрезъ своитѣ собствени сили и че той би сгрѣшилъ, ако остави да чезнатъ въ душата му ония сили, които очакватъ своето разцвѣтяване. Необходимитѣ за индивидуалното развитие сили се намиратъ въ всички човѣшки души, и никоя душа не може да остане глуха за гласа, която подтиква къмъ разцвѣтяването на тѣзи сили, следъ като го е вече чулъ и следъ като е разбралъ по нѣкакъвъ начинъ, природата и възможноститѣна силитѣ, които притежава.

Сжщо така, никой не ще остави да бжде отклоненъ отъ пътя на своя възходъ къмъ висшитѣ свѣтове, освенъ ако още въ самото начало той е

пристъпилъ погрѣшно къмъ необходимитѣ опитности. Предшествуващитѣ размишления показаха въ какво се състоятъ тѣзи опитности. Не съществува другъ начинъ да ги опишемъ по-точно, тъй като трѣбва да си служимъ съ думи, заети отъ обикновения животъ. Защото изпитанията, които трѣбва да се преминатъ по пътя къмъ висшето познание, иматъ за душата една дълбока аналогия съ известни чувства, като това на една пълна самота, или това че се намираме надъ нѣкаква пропастъ и т. н. Именно чрезъ изпитанията на тѣзи чувства се зараждатъ въ насъ силитѣ, съ помощта на които ние напредваме по пътя на свѣрхсѣтивното познание. Тѣзи изпитания сж семената, отъ които по-късно ще израстнатъ плодоветѣ на познанието. Всѣко едно отъ тѣхъ освобождава една сила, дълбоко скрита въ нашето същество, която достига, благодарение на него, до своето най-високо напрежение. Нѣщо, което ние не познаваме и не можемъ да изразимъ, пробужда чувството на самотностъ, което носи въ себе си тази сила като една печалба, и тя се проявява въ живота на душата, за да се превърне въ едно срѣдство за познание.

Отъ значение е, обаче, да отбележимъ, че когато следваме правилно пътя си, всѣко преодолѣно изпитание непременно и незабавно прави да се появи едно друго такова. Но едновременно съ изпитанията намъ ни бива дадена и силата, съ която да можемъ да го посрещнемъ, да запазимъ спокойствие и да схванемъ ясно естеството на това, което ни предстои. Ако ние изпитваме едно страдание, но въ сжщото време знаемъ съ сигурностъ, че съществуваатъ сили, за да можемъ да го преодолѣемъ, сили, къмъ които ние можемъ да се обърнемъ за помощъ, тогава ний идваме до положението да се държимъ като наблюдатели предъ лицето на изпитанията, които биха били непоносими, ако биха ни

постигнали въ обикновения ходъ на живота. Ето по какъвъ начинъ тѣзи, които сж тръгнали по пътя на свѣрхсѣтивното познание, и чийто вътрешенъ животъ е мѣсто за постоянни приливи и отливи на тия чувства, даватъ примѣръ въ живота на земята за едно абсолютно душевно спокойствие. Безъ съмнение, възможно е известни събития отъ тѣхния вътрешенъ животъ да действуватъ на обикновеното състояние на душата имъ така, че тѣ да не могатъ веднага да бждатъ хармонирани съ тѣхния животъ и съ самитѣ тѣхъ, както това е било възможно преди да влѣзатъ въ пътя на познанието. Но тѣ ще намѣрятъ въ вътрешнитѣ способности, придобити по-рано отъ душата, необходимата сила за възстановяване на тѣхното равновесие. По правилния пътъ на познанието не може да сществува никакво обстоятелство, при което това равновесие да не може да се възстанови.

Най-добрия пътъ къмъ това ще си остане завинаги този, която води къмъ свѣрхсѣтивния свѣтъ чрезъ засилването и съсредоточаването на вътрешния животъ, което се достига чрезъ себевглѣбяване и чрезъ развиване силата на мисълта и на чувствата.

Но начинътъ да се мисли и да се чувствува, свойственъ на сѣтивния свѣтъ и който ни позволява да се ориентираме добре въ този свѣтъ, не е подходящъ за свѣрхсѣтивния свѣтъ. За да достигнемъ последния, ний трѣбва да живѣемъ интензивно **съсь** и **въвъ** една мисълъ или едно чувство, съсредоточавайки върху тази мисълъ или върху това чувство всичкитѣ сили на душата си. Презъ всичкото време, докато трае размишлението, избраната мисълъ или чувство трѣбва единствени да изпълватъ нашето съзнание. Да се спремъ, на примѣръ, на една мисълъ която ни е продиктувана отъ известно убеждение; безъ да се занимаваме въ момента съ логическата стойностъ, която тя би могла да има, да се възвръ-

щаме къмъ нея непрекъснато, така, че да се слѣемъ напълно съ нея. Съвсемъ не е необходимо тази мисль да има връзка съ нѣкакъвъ предметъ отъ висшия свѣтъ, макаръ че последнитѣ сж по-подходящи за този видъ размишления. Предмета на нашето размишление може да бжде заетъ отъ една обикновена опитностъ. Плодовити сж, напримѣръ, решенията, които ние си даваме да изпълнимъ едно действие, подтикнато отъ любовта, решения, които изпълватъ душата ни съ дълбоко човѣшки и напълно искрени чувства. Но ако се касае главно до придобиването на известни познания, тогава единствено ефикасни сж символичнитѣ представи, които ний заемаме отъ живота, отъ окултната литература или къмъ които ни подтикватъ компетентни по тази материя лица, опитали сами действието на срѣдствата, които ни предлагатъ.

Това размишление, което трѣбва да стане за насъ навикъ и даже необходимо условие, сжщо както дишането е необходимо за живота на тѣлото ни, ни дава възможностъ да съсрѣдоточимъ душевнитѣ си сили и да ги възрастимъ възъ основа на този фактъ. Но ний трѣбва да дойдемъ до положението, щото презъ това време, което сме посветили на размишлението, никакво физическо впечатление и дори никакъвъ споменъ за тѣзи впечатления да не прониква въ душата ни. Всички спомени, имащи връзка съ събитията на обикновения животъ, всѣка радостъ и всѣка скръбъ трѣбва еднакво да замълчатъ, така че душата ни да бжде погълната единствено съ този предметъ, който ний сами сме ѝ представили.

Правилното развитие на силитѣ на свѣрхсѣтивното познание трѣбва да зависи единствено отъ размишлението, размишление, предмета и формата на което определяме самитѣ ний, чрезъ упражняване на своята собствена душевна сила. Източникътъ на размишлението не е отъ значение, отъ значение е това, да сме го наложили чрезъ нашата соб-

ствена воля на нашия вътрешен животъ и да не оставяме той да бжде опредѣленъ отъ импулситѣ, които произхождатъ отъ нашата душа и я насочватъ да избере предмета на своето размишление. Така избрания предметъ би ималъ твърде малко сила, защото душата би почувствувала още отъ самото начало връзката си съ него и не би имала, следователно да прави никакви усилия. А тъкмо въ усилието се намира най-сжществениятъ елементъ за развитието на свърхсѣтивнитѣ способности за познание, а съвсемъ не въ състоянието на обединението съ предмета на размишлението.

Други срѣдства могатъ да ни заведатъ къмъ свърхсѣтивното виждане. Нѣкои лица, надарени съ естествено разположение, могатъ да достигнатъ сами до едно състояние на вътрешно напрежение, което пробужда въ душата имъ известни възможности за свърхсѣтивно познание.

Понѣкога тѣзи състояния се проявяватъ внезапно у лица, които като че ли не сж били предназначени за тѣхъ.

Свѣрхфизическиятъ животъ може да се проявява въ най-различни форми. Но ние не можемъ да станемъ господари на своята опитность, както сме господари на себе си въ нашия обикновенъ животъ, освенъ ако следваме пжтя на познанието, който описахме тукъ. Всѣка друга намѣса на духовния свѣтъ въ душевния ни животъ се проявява като насилие, излага ни на заблуждения и на всѣкакви лъжливи представи за действителната стойность на тѣзи опитности.

Нека сега имаме предъ видъ, че съ душата ставатъ известни промѣни по пжтя къмъ висшето познание. Възможно е въ обикновения животъ тя да нѣма никакви склонности да попадне подъ властта на илюзиитѣ, и все пакъ да стане тѣхна жертва веднага щомъ навлѣзе въ свѣрхсѣтивния свѣтъ. Възможно е, сжщо така, тя да бжде надарена обикно-

вено съ едно точно схващане за реалността и да не си позволява да сужи за нещата и за събитията споредъ своитѣ лични склонности. Въпрѣки това, възможно е тя да вижда въ свѣрхсѣтивния свѣтъ само това, което ѝ внушава нейната собствена личностъ. Нека не забравяме какво значение има тази последната за нашитѣ възприятия. Ний виждаме предметитѣ, които я привличатъ. Ний не обръщаме внимание на това, че именно тя дава насока на нашия духовенъ погледъ, и, съвсемъ естествено, ний вземаме нашето видение за действителностъ. Има само единъ начинъ да се запазимъ отъ тази опасностъ: това е да се отдадемъ на едно все повече и повече проникателно изследване на самитѣ себе си. Тогава ний схващаме добре до каква степенъ нашата душа е проникната отъ личността и въ какъвъ смисълъ се проявява тази личностъ.

Ако, презъ време на нашето размишление, ний съсредоточаваме енергично и безъ отклоняване, нашето внимание върху точкитѣ, гдето нашата душа е изложена да попадне подъ влиянието на своитѣ лични склонности, то ние добиваме постепенно възможността да я освободимъ отъ тѣхъ.

За да имаме истинска свобода на движение въ висшитѣ свѣтове, необходимо е душата да узнае колко голѣмо е за духовния свѣтъ значението на известни качества, и особено на нравственитѣ качества. Въ живота на земята ний различаваме природни закони и нравствени закони. Последнитѣ не могатъ да обяснятъ хода на природнитѣ явления. Отровността на едно растение се обяснява чрезъ природнитѣ закони и не предполага никакво осъждане отъ нравствена гледна точка. Относно животинския свѣтъ пъкъ, ний бихме могли да говоримъ най-много за единъ зародишъ на нравственостъ, макаръ че, въ сжщностъ, тази преценка по-скоро нарушава точността на наблюденията ни въ тази областъ. Въ всичко, което се отнася до преценката

на живота, нравствената присжда може да има значение само когато се отнася до отношенията на хората помежду имъ. Човѣкъ, който уважава личността въ себе си, винаги ще преценява нейната стойностъ отъ нравствено гледище. Но никога единъ съзнателенъ наблюдателъ на живота въ физическия свѣтъ нѣма да отождестви природнитѣ закони съ законитѣ на нравствеността.

Щомъ, обаче, се приближимъ къмъ висшитѣ свѣтове, нашето схващане се промѣня. Колкото по-духовни сж тия свѣтове, толкова повече нравственитѣ закони се отождествяватъ съ това, което ний наричаме природни закони на тия свѣтове. Въ обикновения животъ ние смѣтаме, че се изразяваме неправилно, когато казваме за една лоша постѣпка, че тя ни изгаря. Ний знаемъ, че едно истинско изгаряне не прилича на усѣщането, което искаме да предадемъ. Тази разлика, обаче, не сжществува за свѣрхсѣтивнитѣ свѣтове. Умразата и завистта въ тѣхъ могатъ да бждатъ наречени природни явления въ тѣзи свѣтове. Сжществото, което е мразено или на което се завижда, упражнява едно вредно, унищожавашо действие върху този, който го мрази или му завижда. Вследствие на това се явява единъ разрушителенъ процесъ, който достига духовното „азъ“. Любовта причинява въ висшитѣ свѣтове излжчванията на една плодотворна и благотворна топлина.

Тѣзи резултати могатъ да бждатъ наблюдавани дори въ етерното тѣло на човѣка. Въ сѣтивния свѣтъ, ржката, която извършва едно неморално действие, се подчинява напълно на сжщитѣ природни закони, както ржката, която извършва едно морално действие. Напротивъ, нѣкои страни на етерното човѣшко сжщество не могатъ да се проявятъ при отсжствието на известни нравствени качества. И несвършеното развитие на нѣкои органи на етерното тѣло се дължи на известни душевни качества, сжщо както природнитѣ явления въ физическия свѣтъ се

дължатъ на природнитѣ закони. Но отъ неправилността на единъ физически органъ ние не трѣбва да заключаваме, че и съответния му етеренъ органъ има сжщата неправилностъ. Не трѣбва никога да забравяме, че законитѣ въ различнитѣ свѣтове се различаватъ много. Известно лице може да има единъ повреденъ физически органъ, а съответния му етеренъ органъ, може да бжде не само здравъ, но дори и толкова съвършенъ, колкото физическия органъ е несъвършенъ.

Разликата, която сжществува между свърхсѣтивнитѣ свѣтове и физическия свѣтъ, се проявява по особенъ начинъ навсѣкжде, гдето имаме работа съ понятията за красота и грозота. Обикновената употреба на тѣзи термини губи всѣко значение, когато се влѣзе въ висшитѣ свѣтове. Тамъ ний можемъ да наречемъ едно сжщество „красиво“, имайки предъ видъ смисъла на тази дума въ физическия свѣтъ, само тогава, когато то разкрива предъ другитѣ сжщества това, което изпитва **самото то**, по начинъ такъвъ, че и другитѣ да могатъ да го чувствуватъ по сжщия начинъ. Способността да изразимъ всичко, което имаме въ себе си, безъ да прикриваме нищо, може да бжде наречена „красота“ въ висшитѣ свѣтове. Идеята за красота се слива напълно съ идеята за абсолютна искреностъ, изразяваща всецѣло вътрешното сжщество. А „грозно“ можемъ да наречемъ онова сжщество, което отказва да разкрие душата си съ нейния истински животъ и прикрива известни свои качества. Това сжщество се откъсва отъ своята духовна срѣда. Понятието „грозота“, следователно, се съвпада съ понятието лицемерие. Да лъжешъ и да бждешъ грозенъ, това сж синоними въ духовния свѣтъ, така че едно грозно сжщество е едно сжщество-лъжець.

Сжщо така, това, което ний наричаме желаня, апетити въ свѣта на сѣтивата, има съвсемъ

друго значение въ духовния свѣтъ. Желанията не се раждатъ въ душата. Страститѣ се разпалватъ при контакта съ предметитѣ на външния свѣтъ. Едно сжщество, което се чувствува лишено отъ известно качество, чувствува сжщевременно като чели неговото естество е свързано съ образа на едно друго сжщество, което притежава това качество. Безразлично дали го желае или не, това сжщество е винаги предъ него. Както въ сѣтивния свѣтъ окото вижда всичко, което е видимо, така въ свѣрхсѣтивния свѣтъ отсѣтствието на едно качество у едно сжщество, увлича последното въ едно постоянно съседство съ сжществото, което го притежава, и това видение се превръща за него въ единъ постояненъ укоръ. Резултата отъ това е събуждането на една сила, която действува върху сжществото и пробужда въ него желанието да придобие качеството, което му липсва. Това желание нѣма нищо общо съ желанията, които ние имаме въ физическия свѣтъ.

Тѣзи явления не вредятъ ни най-малко на нашата свободна воля въ духовния свѣтъ. Ний можемъ да се противопоставимъ на сжществото — модель, което привлича нашия погледъ. Въ такъвъ случай ние започваме да се отдалечаваме постепенно отъ него. Обаче, отстранявайки се, ние самитѣ се обричаме да навлѣземъ въ такива области, гдето условията за животъ сж по-трудни, отколкото въ свѣта, за който ние сме били предназначени.

Всичко това показва, че представитѣ на човѣшката душа трѣбва да се промѣнятъ, когато тя проникне въ духовния свѣтъ. Не е възможно да се опише точно висшия свѣтъ, освенъ като трансформираме и разширяваме известни досегашни схващания. И затова, когато употребяваме известни концепции, създадени за физическото сжществуване, безъ да ги видоизмѣнимъ и да вложимъ друго съдържание въ тѣхъ, ние получаваме само неточни

описания. Необходимо е да отбележимъ, че, водени отъ нашата интуиция, ний употребяваме понѣкога, въ единъ повече или по-малко символиченъ смисълъ, или въ тѣхното обикновено значение, изрази, които иматъ своята пълна стойностъ само въ висшитѣ свѣтове. Нѣкои хора чувствуватъ напълно реално грозотата на лъжата. Обаче, сравнени съ реалността, която имъ съответствува въ духовния свѣтъ, тѣзи изрази представляватъ само едно отражение. Това отражение се дължи на факта, че всички свѣтове сж свързани помежду си, и че тѣхнитѣ отношения сж смѣтно чувствувани, подсъзнателно схващани отъ човѣка презъ време на неговото физическо сжществуване. Нека си припомнимъ, че лъжата съвсемъ не означава грозота въ физическия свѣтъ, макаръ че може да събуди въ насъ подобна представа и че да обяснимъ грозотата съ лъжата, би значило да смѣсимъ тия две понятия. Напротивъ, когато въпроса се отнася до свѣрхсѣтивнитѣ свѣтове, ний имаме право да направимъ това, така че лъжата, когато разкриемъ действителността, която тя прикрива, изпъква предъ насъ съ грозотата на своя външенъ изразъ.

Тукъ ние сжщо трѣбва да се пазимъ отъ нѣкои грѣшки: ний можемъ да срѣщнемъ въ духовния свѣтъ такова сжщество, което заслужава да бжде наречено лошо, но което се представя предъ насъ въ една външностъ, която ний бихме окачествили като красива, ако приложимъ по отношение на нея понятието за красота, което принадлежи на сѣтивния свѣтъ. Въ този случай, ний не можемъ да имаме точна представа за въпросното сжщество, докато не разкриемъ сжщината на неговата природа. Тогава ний ще узнаемъ, че външната красота е била само една маска, която не съответствува на истинското сжщество, и това, което ний сме били наклонни да наричемъ „красиво“ споредъ схващанията на физи-

ческия животъ, сега ще го окачествимъ като „грозно“ съ още по голѣмо убеждение въ неговата истинностъ. И отъ момента, въ който ний сме достигнали до тази гледна точка, „лошото“ сжщество ще изгуби, по отношение на насъ, всѣка възможностъ да се представя красиво. Ний ще го принудимъ да ни разкрие своя истински видъ, който е несъвършенъ изразъ на неговата душа.

Тѣзи явления ни показватъ ясно, каква трансформация трѣбва да понесатъ човѣшкитѣ понятия, когато се навлѣзе въ свърхсѣтивнитѣ свѣтове.

ОСМО РАЗМИШЛЕНИЕ

Размишляващият се опитва да си състави представа за последователността на земнитѣ въплощения

Когато пжтуването на душата въ висшитѣ свѣтове е подчинено на известни правила, не може да става въпросъ за нѣкаква опасностъ. Целта, която човѣкъ си е поставилъ, когато е предприелъ това пжтуване, не може да бжде постигната, ако въ духовнитѣ напжтствия, които той изпълнява, има нѣщо, каквото и да било то, което може да бжде вредно. Неговата неизмѣнна цель е преди всичко да придобие душевна сила, да концентрира нейната мощъ, за да ѝ даде възможность да понесе изпитанията, които тя трѣбва да премине, преди да може да вижда и да разбира други свѣтове, вѣнъ отъ свѣта на физическитѣ сѣтива.

Висшитѣ свѣтове се различаватъ сжщественно отъ физическия свѣтъ по отношение на способноститѣ за виждане, чувствуване и разбиране на нѣщата. Когато ни говорятъ за единъ предметъ отъ свѣта на сѣтивата, за единъ пейзажъ или за една картина, напримѣръ, ние имаме ясно опредѣленото чувство, че не бихме разбрали това, ако не сме го виждали по-рано.

Наопѣки, ний можемъ да достигнемъ до пълно разбиране на висшитѣ свѣтове, да чувствуваме всички тѣхни съживителни и плодотворни сили, слушайки описанията, които ни даватъ за тѣхъ тѣзи, които ги виждатъ, стига само тѣзи описания да сж точни и да сж дадени съ пълна безпристрастность. Само ясновидцитѣ могатъ да иматъ едно непосредствено виждане въ тѣзи свѣтове, и затова всѣко описание трѣбва да води произхода си отъ

тѣхъ. Но познанията, които се отнасятъ до тия свѣтове, — познания необходими на душата — могатъ да се добиятъ и чрезъ ума. Напълно възможно е, безъ да наблюдаваме направо самитѣ ний, да добиемъ пълна представа за това, което е най-сжщественно въ тия свѣтове. И всѣка душа, при известни условия, трѣбва да желае да постигне това.

Ето защо, въ познанията, отнасящи се до висшитѣ свѣтове, ний можемъ да намѣримъ подходящъ предметъ за нашитѣ размишления. Почерпени отъ този изворъ, тѣ ще иматъ най-възвишения характеръ и най-сигурно ще ни заведатъ къмъ целта, която преследваме.

Не трѣбва да се страхуваме, че проучаването на тия свѣтове, преди да сме ги съзерцавали непосредствено, ще попрѣчи за придобиване на повисши схващания. Напротивъ, ние напредваме много по-бързо и по-сигурно въ ясновидството, когато то е предшествувано отъ интелектуалното познание. Човѣкътъ, въ когото се е пробудило желанието за това, не може да постъпи другояче, освенъ да използва всѣки удобенъ случай да предприеме самъ своето пжтешествие въ висшитѣ свѣтове. Що се отнася да интелигентността на сжществата въ тия свѣтове, естествено е, че все повече и повече хора ще желаятъ да я придобиятъ. И наистина редица точни наблюдения, направени въ наше време, показватъ, че сега душитѣ навлизатъ въ такива условия на животъ, че, безъ разбирането на висшитѣ свѣтове, тѣ не биха могли вече да се приспособяватъ къмъ живота.

* * *

Когато човѣкъ е достигналъ до онази точка на своето пжтешествие въ висшитѣ свѣтове, когато всичко, което той е наричалъ свое „азъ“, свое сжщество въ физическия животъ, се превръща за него въ единъ споменъ, който той носи въ своята

душа, и кждето той чувствува, че живѣе въ едно новопридобито висше „азъ“, тогава той придобива сжщо така и способността да обгърне пжтя на своя животъ отвѣдъ границитѣ, въ които го затваря физическото му сжществуване. Неговиятъ духовенъ погледъ открива единъ другъ животъ, която е предхождалъ, въ недрата на духовния свѣтъ, този, който той сега живѣе на земята и въ когото той трѣбва да търси основнитѣ причини, обуславящи последния (земния) животъ. Неговитѣ инстинкти, неговитѣ способности сж изработени въ чисто духовния свѣтъ, гдето той е живѣлъ, преди да му бжде дадено физическото тѣло, съ помощьта на което той е проникналъ въ свѣта на сѣтивата. Духовното сжщество, което бѣше самъ той, желаше да се превърне въ сжщество, надарено съ сѣтива, съ умствени способности и съ физически качества, които се проявяватъ следъ неговото раждане.

Не казвайте: „Какъ азъ бихъ могълъ да желая, въ духовния свѣтъ, качества и инстинкти, които сега ни най-малко не ми се нравятъ?“ Това, което се харесва на душата, когато тя е свързана съ физическото тѣло, нѣма значение. Въ духовния свѣтъ нейнитѣ желанія сж опредѣлени отъ гледище съвсемъ различно отъ това, което тя би могла да има по-късно, въ свѣта на сѣтивата. При преминаването отъ единъ свѣтъ въ другъ, познанията и волята се промѣнятъ изъ основа, по единъ естественъ начинъ. Презъ времето на своето духовно сжществуване, душата знае, че нейната обща еволюция се нуждае отъ единъ физически животъ, който после може да ѝ се стори неприятенъ или мжчителенъ; самата тя, обаче, го е пожелала.

Защото, въ духовния свѣтъ, за нея нѣма значение, кое е приятно и симпатично, тъй като тя се интересува само отъ това, което ще бжде полезно за нейното развитие.

Сжщото нѣщо е и по отношение на сждбата: размишляващиятъ я проучва и узнава, че той самъ си я е подготвилъ презъ време на духовния си животъ, заедно съ всичкитѣ нейни радости и скърби. Самъ той е сложилъ въ действие причинитѣ, които опредѣлятъ неговото щастие или нещастие въ земния животъ. Човѣкътъ, който се познава само въ свѣта на сѣтивата, може да не разбере, какъ така той самъ е предизвикалъ известни условия. Въ духовния свѣтъ той притежава това, което бихме могли да наречемъ свѣрхсѣтивна интелигентность, която го заставя да понесе една тежка, мъчителна сждба, защото само тя е могла да ускори неговата еволюция. Обикновеното схващане на земния животъ е неспособно да прецени до каква степенъ едно сжществуване може да подтикне една душа по пътя на нейната еволюция.

Отъ познаването на духовното състояние, предшестващо земния животъ, произлиза схващането на причинитѣ, които, въ това духовно състояние, сж изискали известенъ характеръ и известна сждба за физическото сжществуване. Тѣзи съображения ни водятъ къмъ схващането за единъ предишенъ животъ, прекаранъ въ миналото. Той е създакъ за насъ една опредѣлена сждба, далъ ни е опитности и е развилъ въ насъ известни качества. Презъ време на духовното състояние, което го е последвало, ние сме пожелали да попълнимъ нашитѣ ограничени опитности и да развиемъ нашитѣ несвършени способности. Несправедливостта, която ние сме извършили по отношение на едно друго сжщество, ни се вижда сега като едно нарушение на цѣлия свѣтовенъ порядкъ, причинено отъ насъ, и ние сме почувствували необходимостта да намеримъ въ единъ бждещъ земенъ животъ оскърбеното сжщество, за да поправимъ чрезъ отношенията, които ще установимъ съ него злото, което сме му причинили.

Съответно съ все по-голѣмото усъвършенствуване на душата, нейниятъ погледъ обгръща все по-голѣмо число предишни животи. Тя придобива сжщо така едно почиващо на опита познание за истинския животъ на своето висше „азъ“. Този животъ следва презъ последователнитѣ земни сжществувания, раздѣлени отъ чисто духовни периоди, които иматъ опредѣлено отношение съ земнитѣ въплощения.

Така последователността на земнитѣ животи става единъ реаленъ и достъпенъ за наблюдение фактъ. Съ цель да предпазимъ читателя отъ известни неправилни схващания, които се повтарятъ непрестанно, ще припомнимъ единъ фактъ, който може да се намѣри по-подробно обясненъ въ другитѣ ми съчинения: живота на човѣка не се състои само въ вѣчно преповтаряне на земнитѣ сжществувания. Последнитѣ се преповтарятъ известно число пѣти, но тѣ сж предшествувани и ще бждатъ последвани отъ други форми на животъ, много различаващи се отъ тѣхъ. И цѣлата тази верига представлява една непрестанна еволюция, проникната отъ най-голѣма мъдрость.

Факта, че човѣкъ еволюира въ течение на последователнитѣ си сжществувания, може да ни стане ясенъ и чрезъ наблюдаването на физическия животъ. Въ моитѣ книги: „Теософия“ и „Окултната наука“ и въ много други по-малки съчинения, азъ се опитахъ да дамъ доказателства за последователнитѣ човѣшки животи и за отношенията, които тѣ иматъ помежду си, придържайки се къмъ научнитѣ методи на съвременното еволюционно учение. Азъ искахъ да покажа въ тѣзи съчинения какъ една истински логична мисль, оставайки последователна до край въ научното изследване, идва по необходимость до положението да трансформира еволюционната идея, прокарвана въ наше време, до колкото тя се отнася до човѣка, и да приеме неговото истинско сжще-

ство, неговата душевна индивидуалностъ, за нѣщо, което еволюира въ течение на повтарящитѣ се физически животи, редуващи се съ периоди на чиста духовностъ. Доказателствата за тази истина, които азъ дадохъ въ моитѣ съчинения, могатъ да бждатъ доразвити и осъвършенствувани извънредно много. Но азъ мисля, че мога да претендирамъ, че тѣ отъ гледна точка на познанието, и въ тѣхната областъ, иматъ точно тази стойностъ, която има това, което се нарича научни доказателства. Всички положения на науката за Духа могатъ да се обосноватъ на подобни доказателства. Разбира се, тѣ по-трудно биватъ възприемани отколкото тия на естественитѣ науки. Но тази разлика не измѣня ни най-малко тѣхната стойностъ. И всѣки, който е въ състояние да направи безпристрастно сравнение между доказателствата, които ни даватъ естественитѣ науки, и тѣзи, които ни дава науката за духа, може да се увѣри, че тѣ иматъ единъ и сжщъ характеръ. Къмъ описанията, които наблюдателятъ на духовния свѣтъ дава за последователнитѣ земни животи, идватъ, прочие, да се прибавятъ и тѣзи доказателства, и, съ помощта на тѣзи два фактора, ние можемъ, чрезъ обикновено размишление, да придобиемъ сигурностъ по този въпросъ.

И така, ние тукъ се опитахме да очертаемъ пжтя, който трѣбва да следваме, за да достигнемъ до духовното виждане на последователно смѣнящитѣ се земни животи.